

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ

KATEDRA ZAHRADNÍ A KRAJINNÉ ARCHITEKTURY

ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU, HISTORICKÝ PRŮZKUM A NÁVRH REKONSTRUKCE VYBRANÉ ČÁSTI PRŮHONICKÉHO PARKU

ASSESSMENT OF CURRENT STATUS, HISTORICAL RESEARCH AND DESIGN OF RECONSTRUCTION OF SELECTED PARTS OF THE PARK PRŮHONICE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor práce: Ivana Kopřivová

Vedoucí práce: Ing. Miroslav Kunt Ph.D.

© 2013 ČZU v Praze

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zhodnocení současného stavu, historický průzkum a návrh rekonstrukce vybrané části Průhonického parku vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Praze dne 12. 4. 2013

Podpis autora:

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomáhali během práce. Především panu Ing. Miroslavu Kuntovi Ph.D. za vedení celé práce a mé rodině a přátelům za podporu a cenné rady.

SOUHRN

Cílem této diplomové práce je rekonstrukce vybrané části Průhonického parku na základě zhodnocení současného stavu a historického průzkumu.

Park se nachází v obci Průhonice, která leží 6km jihovýchodním směrem od hlavního města Prahy. Celková rozloha parku je 250ha. Tato oblast má vysoký estetický, umělecko-historický i rekreační potenciál. Park je také velmi cenný z dendrologického hlediska jako sbírka domácích a cizokrajných dřevin. O celý komplex se stará Správa Průhonického parku Botanického ústavu Akademie věd ČR. Průhonický park je nejen Národní kulturní památkou, ale je zapsán i na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Na základě podkladových údajů byl vypracován návrh rekonstrukce území v okolí rybníka Bořín. Jedná se o velmi hodnotnou a stabilní lokalitu s velkým počtem cizokrajných druhů. Bylo zjištěno, že početnější skupinu zde tvoří právě nepůvodní dřeviny se 40 různými druhy. Celkový stav všech dřevin je ve velmi dobrém stavu. Více jak polovina dřevin byla zařazena do I. a II. klasifikační třídy, do které spadají velmi hodnotné dřeviny.

Hlavní myšlenkou návrhu bylo vytvoření naučné stezky kolem rybníka Bořín, kde by bylo celkem deset zastavení. Jednotlivé informační panely by měly návštěvníkům přiblížit podstatu přírodně-krajinářského parku (výhledy, průhledy) a poukázat na některé zajímavé dřeviny této oblasti. Jedná se o nejvzdálenější místo parku, a proto je zde snaha do této části přivést více návštěvníků. Součástí návrhu je i doplnění mobiliáře a úprava technických prvků.

Celá práce je doplněna o fotodokumentaci současného stavu území, mapové přílohy s projektem rekonstrukce a návrh jednotlivých informačních panelů.

Klíčová slova:

krajinářský park

rekonstrukce

inventarizace

historie

výhledy

SUMMARY

The aim of this thesis is the reconstruction of selected parts of the park Pruhonice by assessing the current situation and historical survey.

Park is located in the village of Průhonice, which is located 6 km southeast of the capital city of Prague. The total site of the area of the park is 250 hectares. This area has a high aesthetic, art-historical and recreational potential. The park is also very valuable in terms of dendrological as a collection of domestic and exotic wood species. The entire complex is managed by Průhonice Park Management, Botanical Institute of the Academy of Sciences. Průhonice Park is not only a national cultural landmark but it is also inscribed on the UNESCO World Cultural and Natural Heritage.

Based on the underlying data was proposed reconstruction of the area around the pond Bořín. This is a very valuable and stable location with a large number of exotic species. It was found that the larger group is formed by being non-indigenous wood species with 40 different species. The overall status of all species is in very good condition. More than half of the species was classified as I and II. class category, which includes a very valuable tree species.

Main idea of the proposal was to create a trail around the pond Borin, where there would be a total of ten stops. Individual information panels should bring visitors to the essence of natural-landscape park (views, vistas) and point out some interesting species of this area. This is the farthest place the park, and therefore there is an effort to bring to this section more visitors. The proposal includes the addition of furniture and adjustment of the technical elements.

Entire work is complemented by photographs of the current condition of the area, map attachments to the project of reconstruction and design of dashboards.

Keywords:

landscape park

reconstruction

inventory

history

views

OBSAH

1. ÚVOD.....	5
2. CÍL PRÁCE.....	5
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU PROBLEMATIKY.....	6
3.1 Krajina a krajinný ráz.....	6
3.1.1 Krajina.....	6
3.1.2 Základní pojmy krajiny.....	7
3.1.3 Krajinné složky.....	8
3.2 Krajina a člověk.....	8
3.2.1 Funkce krajiny.....	8
3.2.2 Lesnictví a krajina.....	8
3.2.3 Vodní hospodářství a krajina.....	9
3.2.4 Zemědělství a krajina.....	10
3.2.5 Doprava a krajina.....	10
3.3 Rekreace a krajina.....	11
3.3.1 Druhy rekreace.....	11
3.3.2 Objekty krátkodobé rekreace.....	11
3.3.3 Víkendová rekreace.....	12
3.4 Přírodně-krajinářský park.....	12
3.4.1 Anglie.....	12
3.4.2 Francie.....	12
3.4.3 Německo.....	13
3.4.4 Čechy a Morava.....	13
4. ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ.....	14
4.1 Charakteristika obce a širší vztahy území.....	14
4.1.1 Širší vztahy - Průhonice.....	14
4.1.2 Občanská vybavenost a technická infrastruktura.....	14

4.1.3 Doprava.....	15
4.1.4 Obyvatelstvo.....	16
4.1.5 Územní plán.....	16
4.1.6 Rekreační potenciál.....	17
4.1.7 Památky.....	17
4.2 Přírodní podmínky.....	17
4.2.1 Geologické podmínky.....	17
4.2.2 Půdní podmínky.....	17
4.2.3 Hydrologické podmínky.....	18
4.2.4 Klimatické podmínky.....	18
4.2.5 Potencionální přirozená vegetace.....	19
4.2.6 Fytogeografické členění.....	19
4.2.7 Typologie české krajiny.....	20
4.2.8 Ochrana přírody.....	20
4.2.9 Rajonizace.....	21
4.3 Celkové uspořádání katastrálního území.....	22
4.3.1 Charakteristika území.....	22
4.3.2 Charakteristika Průhonického parku.....	22
4.4 Historický vývoj území.....	22
4.4.1 Historický vývoj obce Průhonice, Průhonického parku i zámku.....	22
5. VLASTNÍ PROJEKT.....	26
5.1 Hodnocení stávajícího stavu.....	26
5.1.1 Hodnocení současného stavu dřevin.....	26
5.1.2 Celkové hodnocení.....	28
5.1.3 Fotodokumentace.....	29
5.2 Navrhované řešení.....	34
5.2.1 Koncept.....	34

5.2.2 Návrh	34
5.2.3 Mobiliář, informační panely a technické prvky	35
5.2.4 Ekonomické hledisko.....	35
6. DISKUSE.....	36
7. ZÁVĚR	36
8. LITERATURA	37
9. SEZNAM PŘÍLOH.....	39
10. SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY	40

1. ÚVOD

Průhonický park se v dnešní době dostává čím dál více do popředí zájmu nejen odborníků, ale i obyčejných návštěvníků. Jako významný krajinný prvek jihovýchodním směrem od hlavního města Prahy je vyhledávaným objektem k rekreaci a odpočinku.

Při zhodnocování současného stavu zájmového území v Průhonickém parku si člověk více uvědomuje, co se podařilo vytvořit hraběti Arnoštu Emanueli Silva-Taroucovy za jedinečné dílo. Tato práce má zejména ukázat, že i nejvzdálenější zákoutí parku jsou cenná a nádherná a pokusit se návštěvníkům přiblížit tuto jedinečnou krajinnou scenérii.

Význam díla hraběte Silva-Taroucy nespočívá jen v nově založeném krajinářském parku, ale především v tom, že dosáhl výjimečných úspěchů při zavádění cizokrajných dřevin. Tím se stále více naplňuje konstatování a přání zakladatele parku: “Již po léta přicházejí učenci, botanikové, zahradní umělci a milovníci rostlin do Průhonic, aby zde prohlíželi a studovali park. V době, kdy park je nejkrásnější, přicházejí tisíce a tisíce krásy milovných návštěvníků, aby se těšili z pohledu na krajinné scény, svérázné rostlinné skupiny, krásu a nádhery barev. Necht’ park, i tehdy, až moje jméno bude dávno zapomenuto, dále žije, rozvíjí a těší se pozorností a stane se tak kulturní památkou naší milé vlasti!” (Pacáková-Hošťálková, 2004).

Tato slova se hraběti Silva-Taroucovy naplnila. Park se stal nejen Národní kulturní památkou, ale je zapsán i na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Jméno zakladatele tohoto významného díla se jen tak nezapomene.

2. CÍL PRÁCE

Cílem práce je vytvoření návrhu rekonstrukce vybrané části Průhonického parku s ohledem na jeho okolí. Návrh bude vycházet z historického průzkumu a především ze zhodnocení současného stavu daného území.

Nejprve budou provedeny terénní průzkumy řešeného území. Součástí průzkumů bude i vytvoření fotodokumentace daného místa. Fotodokumentace bude provedena v různých ročních obdobích k posouzení odlišných estetických hodnot. Na základě těchto podkladů a historických map bude zpracován koncept rekonstrukce, který bude základem pro vlastní návrh.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU PROBLEMATIKY

3.1 Krajina a krajinný ráz

Definice krajiny a krajinného rázu jsou pevně dány v systému našeho státu a na základě mezinárodní spolupráce i v rámci Evropy.

Krajina a krajinný ráz dle zákona č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny:

Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.

Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu.

Krajina a krajinný ráz dle ČSN 83 9001:

Krajina je část zemského povrchu vně zastavěných území sídel, převládají v ní přírodní prvky nad prvky technickými.

Krajinný ráz je přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa nebo oblasti. Je definován rysy a znaky, které tvoří jeho jedinečnost a odlišnost, tj. morfologií terénu, charakterem vodních toků a ploch, vegetačním krytem a osídlením.

Krajina dle Evropské úmluvy o krajině, 2000:

Krajina znamená část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.

3.1.1 Krajina

Do vědeckého názvosloví byl termín krajina zaveden jako zeměpisný a později i jako ekologický pojem koncem 18. století a ve 20. století se vyvinul v jeden ze základních pojmů v geografii. Přitom přes četné diskuze se nepodařilo sjednotit názory odborníků na to, jaké kategorie přírodních jevů se mají do tohoto pojmu zařadit (Mezera a kol., 1979).

Jednotliví autoři zabývající se krajinou, se liší svými definicemi. Každý z nich nahlíží na krajinu trochu jinak, jinak ji vnímá a chápe. Záleží také na tom, v jakém oboru pracují. Krajina se dá posuzovat z různých hledisek, například z ekologického, geografického, historického či právního.

Krajina je vývojově více nebo méně stejnorodá část zemského povrchu, vyznačující se určitou strukturou jednotlivých složek této části země a jejich vzájemnými přirozenými vztahy (Mezera a kol., 1979).

Krajina je soustava abiotických útvarů, geobiocenóz, hydrobiocenóz a technoantropocenóz. V každé krajině jsou abiotické složky; přírodní krajina je tvořena kromě toho geobiocenózami a hydrobiocenózami a kulturní krajina nad to ještě technoantropocenózami (Hadač, 1982).

Krajina je část prostoru na zemském povrchu, zahrnující komplex systémů, tvořených vzájemnou interakcí horniny, vzduchu, rostlin, živočichů a člověka, která svou fyziologií vytváří zřetelnou jednotku (Woodfield, 2000).

Krajina je část zemského povrchu, která podle svého vnějšího obrazu a vzájemného působení svých jevů tvoří prostorovou jednotku určitého charakteru a na geografických přirozených hranicích přechází v krajiny jiného charakteru (Troll, 1950).

Krajinou rozumíme konkrétní část zemského povrchu, jejíž vzhled a charakter je podmíněn jednotnou strukturou a shodnou dynamikou (Havrlant a Buzek, 1985).

Krajina je heterogenní část zemského povrchu skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje (Sklenička, 2003).

Krajina je složitý systém, který nelze pochopit pouze analýzou jeho jednotlivých částí, ale systémovým a celistvým přístupem. Společným znakem většiny definic krajiny je její polyfunkční charakter (Pedroli et al., 2007).

Architektonicky krajinu nejlépe vymezil Žák (1974), který uvádí, že obytná krajina je oblast nebo obytné místo znamenající přírodní prostor, přímo úmyslně určený nebo utvářený k přírodnímu obývání. Obyvatelnost vzniká a trvá bez záměrného přičinění člověka, obytnost je výsledkem vědomé, ochranné nebo tvořivé lidské péče.

Různé pojetí termínu krajina (Říha, 1974):

Hledisko	Definice termínu
obecné	Vizuálně vnímaný topografický celek s výraznými společenskými rysy.
geografické	Genetický stejnorodý územní celek uvnitř přirozených hranic s určitou strukturou a s určitým charakterem vzájemných vztahů jednotlivých uvažovaných složek.
ekologické	Soubor ekosystémů, tj. soubor ekotopů a biocenóz na určitém území, které jsou k sobě v určitých vztazích.
demografické	Území obývané určitou populací lidí, která má společné demografické znaky.
historické	Území, které se po určitou dobu vyvíjelo shodně politicky a kulturně.
ekonomické	Území, které prodělalo určitý hospodářský vývoj a má do budoucna sloužit určitému hospodářskému zaměření.
urbanistické	Území, které by se mělo zahrnovat do komplexní úpravy určitého životního prostředí (aglomerace, soubor aglomerací).
správní	Nikdy není vlastní jednotkou, ale pouze synonymem pro určité území nebo jeho část.
hygienické	Území s vymezenými podmínkami pro člověka.

3.1.2 Základní pojmy krajiny

Krajina přírodní a přirozená – jedná se o útvar vytvářený působením přírodních krajínotvorných procesů bez ovlivnění antropogenními faktory. V naší krajině tento ekosystém, který by nebyl ovlivněn člověkem již skoro neexistuje. Pouze v obtížně přístupných či využitelných oblastech se s touto krajinou můžeme setkat (Sklenička, 2003).

Krajina kulturní – tato krajina je kombinací přírody a kultury. Je ovlivňována i socioekonomickými prvky. Lidská činnost ovlivňuje krajinu v kladném i záporném slova smyslu, přičemž některé formy lidských aktivit mohou být předmětem ochrany – historické, archeologické, estetické. Nejvýznamnější faktory, které způsobily přeměnu krajiny přírodní na kulturní, jsou lesnictví a zemědělství (Sklenička, 2003).

Krajinu kulturní lze dále rozdělit do tří podkategorií podle intenzity antropického vlivu:

- Vlastní kulturní krajina – rovnováha mezi působením antropogenních a ostatních faktorů je zachována. V České republice tato krajina zaujímá přibližně 1/2 až 2/3 území.
- Narušená kulturní krajina – je stále zachována autoregulační schopnost ekosystémů, ale antropické vlivy již ve větší míře narušují stabilitu přírodních složek.
- Devastovaná krajina – autoregulační schopnost ekosystémů je silně narušena. Pomocí energetických vstupů a ekonomických prostředků je možná náprava (Sklenička, 2003).

Krajinná enkláva – menší krajinný útvar jiného typu v krajině, převážně většího měřítka nebo tvoří přechod dvou či více krajin. Typickou enklávou v krajině vybudovanou člověkem je sídliště, výrobní zařízení či průmyslové zóny (Kyselka, 2007).

Krajinná lokalita – často menší přirozený, avšak i umělý útvar v krajině či enklávě. Jedná se například o rašeliniště, rybník apod. (Vaníček, 1973).

Krajinné plánování – racionální činnost, která hlavně formou preventivně vyhotovené dokumentace usměrňuje činnost člověka v krajině. Cílem této disciplíny je uvedení trendů lidské společnosti s principy ochrany přírody a krajiny do souladu. Krajinné plánování není dosud v české legislativě definováno (Sklenička, 2003).

Evropská úmluva o krajině – vytváří zákonný předpoklad pro zlepšení ochrany, péče, vyhodnocování, plánování a tvorby krajiny a také se snaží o zlepšení vzdělání týkající se krajiny. Zabývá se veškerou krajinou, jak krajinou přírodní a kulturní, tak i krajinou devastovanou či sídelní (Kyselka, 2007).

Ekosystém – soubor populací všech organismů přítomných v daném prostoru a čase, propojených vstupy a výstupy, jednak navzájem a jednak s prostředím. Má svou typickou strukturu látkovou výměnu, produkci, dynamiku, vývoj a stabilitu (Míchal a kol., 1991).

Ekoton – přechodné okrajové společenstvo na spojení dvou krajinných segmentů (např. louka – les, louka – vodní tok) s charakteristickými životními podmínkami a se zvýšenou druhovou diverzitou (Míchal a kol., 1991).

Biotop – životní prostor určité skupiny organismů nebo celého společenstva určité minimální velikosti s ekologicky obdobnými vlastnostmi, které umožňují biotopy typizovat a ohraničovat od okolí (Míchal a kol., 1991).

3.1.3 Krajinné složky

Jako krajinné složky se vyznačují jednotlivé struktury, které tvoří krajinu. Jedná se o geobiocenózy, hydrobiocenózy, technoantropocenózy, abiotické a biotické prvky (Hadač, 1982).

Geobiocenózy jsou soubory společenstev rostlin a živočichů, hydrobiocenózy jsou společenstva vodních toků a ploch, která jsou dotvářena společenstvy vyšších rostlin a vodních živočichů. Technoantropocenózy jsou ekosystémy, které jsou tvořené jak společenstvem lidí, tak i kulturními a synantropními rostlinami a živočichy. Tato složka zahrnuje i technické, kulturní i sociální vybavení, které společenstvo využívá a také prostředí, se kterým je společenstvo v kontaktu (Hadač, 1982).

Abiotické složky se v krajině uplatňují různými způsoby. Mohou ovlivňovat vzdušné proudění (skály) nebo mohou zachycovat srážky a tím vyvolat dešťový stín (horské hřebeny). Biotické složky krajiny jsou většinou nedílnou součástí geobiocenóz, hydrobiocenóz či technoantropocenóz (Hadač, 1982).

Krajinné složky jsou tvořeny krajinnými prvky, které představují stromy, kameny, společenstva živočichů, ale i domy a silnice. Rozdíl mezi krajinnou složkou a prvkem není nějak výrazný. Například strom je součástí lesa či aleje a je tedy krajinným prvkem. Ale pokud uprostřed pole stojí soliterní strom, který tak představuje útočiště živočichů, jedná se poté o samostatnou krajinnou složku – bodová forma rozptýlené zeleně (Hadač, 1982).

3.2 Krajina a člověk

Od dob, kdy se člověk začal zabývat krajinou a svoje pocity zachycoval písemnou formou, se již pohyboval v krajině člověkem více či méně pozměněnou. Člověkem pozměněnou krajinu z dřívějších dob vnímáme jako krásnou, zatímco dnešní zásahy jaksi považujeme za nesprávné, jako by jim chyběla vznešenost s přirozeností. Ale pomalu si na život v příměstské krajině zvykáme (Hnilička, 2008).

3.2.1 Funkce krajiny

Veškerá kulturní krajina je spojena s životem člověka a plní určité funkce vzhledem k jeho potřebám. Ne vždy krajina svou strukturou odpovídá potřebám jejích obyvatel. Růst jedné činnosti v krajině vyvolává další nebo naopak může omezovat jinou činnost. Typickým příkladem jsou oblasti nížinných poloh, kde převládá zemědělská činnost. Lesní porosty zde byly vykáceny pro nové produkční

zemědělské plochy, čímž se snížil jak rekreační potenciál, tak i krajinářská hodnota daného místa (Havrlant a Buzek, 1985).

Hodnocení funkce krajiny vychází ze stavu příslušných složek v určitém časovém období, co tyto složky poskytují obyvatelům a uživatelům. Vychází se z přírodních podmínek a jejich vhodností pro dané potřeby a možnosti využití. Surovinové zdroje, kvalita zemědělské půdy, klimatické poměry, reliéf a další vytváří kvalitativně rozdílné prostory a společně s kvantitativními ukazateli lze pak určit váhu dané složky. Je to ukazatel daný vztahem k člověku. Společnost má v dnešní době určité nároky na krajinu a v tomto smyslu lze hovořit o výrobní, obytné a rekreační funkci krajiny (Havrlant a Buzek, 1985).

Funkce výrobní a obytná jsou vzájemně propojené. Určitou typickou krajinu vytváří zemědělská výroba a vesnické osídlení. Průmysl a městská sídla tuto funkci také plní, ale ovšem kvalitativně jinou. Sídelní soustava je vždy spjata s výrobou. Krajina tak neplní pouze jednu funkci, ale minimálně dvě. Často pak dochází při propojování těchto funkcí ke zvyšování hodnoty krajiny a to melioracemi, komunikačním systémem či různými technickými zásahy (Havrlant a Buzek, 1985).

Rekreační funkce vyplývá jednoznačně z přírodních podmínek. Významnost této funkce ovlivňují i výtvořky společnosti, krajina se pak stává přitažlivější (např. kulturně historické památky, ubytovací a stravovací možnosti, rekreační areály). Naše republika je na turistické atraktivitu velmi bohatá. Krajiny využívané pouze k rekreaci se označují jako monofunkční (Havrlant a Buzek, 1985).

3.2.2 Lesnictví a krajina

V závislosti na rozvoji lidské společnosti se měnila i funkce lesa. V minulosti les sloužil člověku především k lovu a sběru plodin, s rozvojem zemědělství rostla jeho produkční funkce. S tímto rozvojem byly základní přírodní funkce lesa v krajině negativně ovlivňovány, převážně těžbou a odvozem dřevní hmoty. V dnešní době má les nezastupitelnou funkci půdoochrannou, klimatickou, hydrologickou, vodohospodářskou a zdravotně rekreační (Havrlant a Buzek, 1985).

V České republice má lesní hospodářství svou tradici. Vlastníci lesů zvětšovali jejich plochy od konce třicetileté války. Do té doby omezovala lesy převážně pastva a extenzivní zemědělství. Za vlády Marie Terezie byla zakázána pastva v lesích a to se projevilo na jejich kvalitě. V této době také bohatá šlechta zakládala honební obory s loveckými zámečky, systémem cest a komponovanými stromovými skupinami. Vzorovým příkladem je lesní závod lesnické fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně. Rozsáhlý areál okolo sídla ve Křtinách má všechny znaky lesnické výtvarné

kompozice s romantickými lesními loučkami se solitérními stromy a výtvarně zpracovanými studánkami a pomníky (Kyselka, 2007).

Na počátku 20. století přichází teorie estetiky lesa. V našich poměrech se uplatňuje jak při užitkové těžbě, tak i při nových výsadbách a pěstění lesa. Využívá se spíše maloplošné způsoby obnovy lesa. Lesy České republiky jsou v dnešní době sponzorem turistického značení cest a také se podílejí na drobných stavbách podél turistických a cyklistických stezek. Jako příklad Lesy České republiky postavily v Rychlebských horách u cyklotras řadu přístřešků z půlkulatiny s lavicemi, stoly a ohništi a návštěvnost hor výrazně stoupla (Kyselka, 2007).

Rekreace patří mezi nejmladší funkce lesa. Souvisí převážně s trendem motorizace obyvatel. Intenzita rekreace je závislá na hospodářském rozvoji státu, hustotě osídlení a také na poloze lesa vzhledem k velkým sídlům. Rekreční funkce lesa má ale i negativní dopad pro les. Jedná se především o poškozování lesních porostů, znečišťování vodních toků a ploch a urychlování eroze (Havlant a Buzek, 1985).

V krajině jsou významné i remízky, které dávají příslušným krajinám charakteristický mozaikový ráz a jsou také útočištěm pro živočichy (Kyselka, 2007).

Moderní zásadou pěstění lesů je postupné prosazování smíšených výsadeb s vyšším podílem listnatých dřevin (buk, dub, javor, jasan). Pomalu se opouští od smrkových monokultur, které jsou sice velmi produktivní jako zdroj dřevní hmoty, ale jsou často napadány hmyzími škůdci a větrem či znečištěným ovzduším rychle znehodnoceny. Snaha je se alespoň z části přiblížit původním společenstvům dřevin a rostlin, které odpovídají příslušným stanovištím a také dobře odolávají nepříznivým vlivům (Kyselka, 2007).

3.2.3 Vodní hospodářství a krajina

Tvorba krajiny vodním hospodářstvím zajišťuje základní životní potřebu obyvatelstvu a dalším konzumentům, jedná se o pitnou vodu. Očekává se, že do budoucna bude právě pitná voda limitujícím prvkem vývoje lidstva na rozdíl od zdrojů paliv. Jako zdroje vody jsou využívány jak povrchové a podzemní vody, ale také se na řekách postupně budují různé nádrže pro závlahy a chov ryb a postupně také pro pitné účely (Kyselka, 2007).

Česká republika je zemí, kde skoro všechny pramenící toky odtékají k sousedům. Nenachází se u nás téměř žádná přírodní jezera (pouze několik na Šumavě). Voda se proto v našich zemích od počátku

středověku zadržovala jako rybníční nádrže. Krajiny obohaceny hospodařením s vodou lze označit jako krásnější a užitečnější, než například původní močálovité krajiny. Už v období kolem 12. – 13. století si kláštery budovaly malé rybníčky. Za první velký rybník na našem území bývá označováno Máchovo jezero, které bylo postaveno v roce 1348 za vlády Karla IV. Velký rozvoj stavby rybníků přišel především v 16. – 17. století. Nejvýznamnější rybníční pánev a soustavy vznikly na Třeboňsku a Pardubicku, vytvářely se i samostatné rybníky a to zejména na Moravě, Křižanovsku a Pohořelicku. V blízkosti nových rybníků vznikaly i města a vesnice, kde hlavní obživou byl chov ryb. Naše země byly posety malebnými rybníky doprovázenými mohutnými stromy na hrázích a vodními rostlinami na březích. Rybníky byly budovány pouze na malých vodních tocích. Velké toky by zlikvidovaly náporom povodně sypané zevní hráze. Výstavba rybníků se také využívala jako akumulace vody pro pohony mlýnů. Mlynáři byli první vodohospodáři, kteří vytvořili v naší krajině malebné zákoutí z jezů, stavidel, náhonů a především samotnou stavbou mlýnů (Kyselka, 2007).

Nezbytnost využít vodní sílu a zachytit povodňovou vlnu a také umožnit zavlažování, chov ryb a tím podpořit prostředí pro rekreaci vedla k výstavbě přehrad. Jedná se o velké nádrže s výškou hráze nad 10m a s rozsáhlým povodím. Od konce 19. století výrazně ovlivňují tvorbu naší krajiny. První hráze byly kamenné, v dalším vývoji se začal používat železobeton, který umožnil i tvorbu klenbových hrází. Dále se využívá pro stavbu hrází různě sypaná zemina a kamení s jílovými těsnícími složkami. V průběhu 20. století u nás vzniklo velké množství přehrad. K nejvýznamnějším patří kaskáda železobetonových nádrží na Vltavě od Lipna až po Slapy, ale i mnohé další. Jejich vody sice často zaplavily kaňonová údolí s peřejemi, lužní lesy, ale i vesnice, přesto jejich vodní hladiny vytvořily zátoky, poloostrovy a ostrovy, mělčiny a mokřady a celkový krajinný efekt je někdy vyšší ve srovnání s tím, co bylo zničeno. Tyto stavby se proto staly naprostou součástí naší krajiny (Kyselka, 2007).

Od 19. století se začaly realizovat úpravy vodních toků. Hlavním principem těchto úprav bylo především napřimování meandrujících toků a jejich prohlubování. Potoky byly obkládány kamenem, betonovými panely či zatrubněny, takže z krajiny úplně zmizely. Tyto úpravy byly prováděny pro zajištění rychlejšího a bezpečnějšího odtoku velkých vod. I zemědělci byly s tímto trendem spokojeni, neboť získávali větší rozlohy luk a polí. Krátkodobé zisky se v dnešní době projevují vysycháním krajiny a také rychlým nástupem povodňových vln, které pak nezvládnou zachytit ani velké přehrady (např. Vltava srpen 2002). Z hlediska tvorby krajiny vodním hospodářstvím jsou naše vodní plochy přínosem pro tvorbu krajiny, na druhé straně úprava vodních toků ztrátou. Proto je v současnosti snaha o tzv. revitalizaci vodních toků (Kyselka, 2007).

3.2.4 Zemědělství a krajina

Zemědělství má vliv zejména na půdní fond, vodní režim krajiny a v malé míře také na atmosféru. Krajinu ovlivňuje také svými nezaměnitelnými estetickými znaky (Havrlant a Buzek, 1985).

Zemědělství je ve většině zemí světa oborem lidské činnosti a nejvíce ovlivňuje tvorbu krajiny. Záměrné pěstování kulturních plodin značně mění původní ekosystém. Proto je zemědělství bráno jako primární, tedy základní zdroj existence lidstva svojí produkcí potravin (Kyselka, 2007).

V České republice zabírá zemědělsky využívaná půda přibližně 54%. Tyto plochy tvoří pole, louky, pastviny, sady, vinohrady a chmelnice se strukturou vesnických sídel spojených polními cestami, které doprovází liniová zeleň, remízky, vodní plochy a toky. Kombinace těchto jednotlivých prvků představuje harmonickou krajinu a to především v našich podhorských oblastech. Na některých místech je to příklad klasické kulturní krajiny – produkt spolupráce člověka a přírody (Kyselka, 2007).

V dřívějších dobách se jednalo o úzká políčka, osetá různými plodinami. Nacházela se hned za stodolami a zahradami. Vlastníci půdy na pozemcích pracovali ručně, pouze s pomocí koňské či kravské potažní síly. Svažitéjší polohy chránili protierozeními terasovitými mezemi a skalnaté nebo bažinaté pozemky ponechávali jako remízky. Okraj katastru obce byl zakončen loukami a pastvinami. Všechny tyto plochy byly doplněny listnatými stromy (ovocné dřeviny, lípy, javory, kaštiny), které zdobily stavby kapliček a božích muk na rozcestích a návrších. V té době se jednalo o obytnou krajinu s množstvím intimních detailů. V polovině 19. století se vše začalo měnit. Úzká políčka se scelovala, aby bylo možné využít traktorovou potažní sílu. I když na našem venkově vydržela převaha malých pozemků až do poloviny 50. let minulého století (Kyselka, 2007).

Kácení lesů a tím rozšiřování zemědělské půdy bylo hlavně z důvodu růstu obyvatel. V nížinách se tento způsob neprojevoval výrazně škodlivě, ale podhorské a horské oblasti to odnášely podstatně více. Les v těchto oblastech plnil půdoochrannou a hydrickou funkci. Odlesňováním se zhoršil odtokový režim a tím se zvýšila eroze a vzrostlo nebezpečí záplav v nížinách (Havrlant a Buzek, 1985).

Pohled na zemědělskou krajinu se výrazně změnil. I na svažitých pozemcích v dnešní době převládají rozsáhlé scelené pozemky, které jsou přerušeny pouze cestami. Rozptýlená zeleň byla postupně likvidována a zůstala jen liniová zeleň podél komunikací a výjimečně solitérní dřeviny u drobných církevních stavbiček. Takto upravená krajina sice umožňuje vyšší produktivitu práce, ale je stále více ohrožena vodní a větrnou erozí, vysycháním a utlačováním orniční a podorniční vrstvy těžkou mechanizací a také různými škůdci (Kyselka, 2007).

3.2.5 Doprava a krajina

Veškerý pohyb člověka v krajině zprostředkovaný komunikacemi a dopravními prostředky je velmi krajinotvorný. Dá se říci, že není tvorby krajiny bez cest (Kyselka, 2007).

Doprava souvisí s potřebami společnosti, výroby, obchodu, rekreace a s mnoha dalšími. Největší rozvoj nastal především po 2. světové válce. V krajině vnímáme jen silniční a železniční dopravu a to jak krajinářský prvek, tak i rušivý (výfukové plyny, hluk). Letecká doprava je v současnosti středem zájmu, a to vzhledem k umístování letišť, výfukovým zplodinám a hluku. Vodní doprava je také pozorována, i když na našem území je zatím celkem zanedbatelná. Důležité je si povšimnout problémů čistoty moří, které se stávají velmi závažnými (Havrlant a Buzek, 1985).

Cesty svým časoprostorovým charakterem vyjadřují způsoby tvoření i vnímání krajiny – časové řazení prostoru podél linie pohybu. Důsledky tohoto dynamického přístupu dokazuje srovnání dvou kompozičních celků krajinných uměleckých děl jako je zahrada asijská a evropská. Asijská zahrada je brána zejména jako dvourozměrný obraz na efekt soustředěného a delšího pozorování z jednoho místa. Potlačuje výrazný prvek, a to cesty v zahradě. Pěší pohyb je pouze vyjádřen rozloženými kameny (šlapáky, volně tvarovanými plochami). Oproti tomu evropská zahrada je tvořena jasnými cestami, které logicky vedou z obydlí do krajiny. Gotické a renesanční zahrady jsou geometrizovány cestami. Francouzská barokní zahrada a park vytváří podrobnou cestní síť, která vyjadřuje pohyb zejména kočárů a koní. Italské zahrady, které jsou stavěné ve svažitých terénech, jsou doplněny komunikačními prvky – schodišti, rampami, terasami a kaskádami. U rozsáhlých anglických parkových úprav byla v hlavní ose od zámku výrazná cesta nahrazena trávnikem. V 19. století tím končí krajinotvorné možnosti dané koňskou dopravou. V tomto století se pomalu objevují železnice a začínají ovládat krajinu. Především obyvatelé průmyslových zemí mají možnost cestovat do krajiny, kde mají dále možnost pěších turistických tras. Velkou změnu zaznamená rozvoj automobilové dopravy. Plynulost, bezpečnost a pohoda provozu dávají vznik estetice silnice i přilehlé krajiny. Dopravní stavitelství vychází ze zásad ergonomie silničního provozu, které určují nejen silniční trasy, ale i blízké a vzdálenější krajinné prostředí. Také pokročilo v estetickém navrhování tím, že rozdělilo estetiku na „vnitřní“ (trasa a okolí z pohledu a bezpečnosti řidiče a posádky) a „vnější“ (hledisko okolního pozorovatele a kvalita celého krajinného prostoru). Dopravní stavitelství se tím stalo vzorem pro ostatní technické zásahy do krajiny (Kyselka, 2007).

3.3 Rekreační krajina

Klid a ticho ve volné přírodě jsou neocenitelnou hodnotou pro duševní i fyzické zdraví, pro nervovou a psychickou dispozici lidí, kteří žijí ve velkých hlučných a znečištěných městech, kde převládá vysoké životní tempo. V dnešní době jsou lidé vystaveni daleko větším podnětům než jejich předci. Právě tyto lidé začínají pociťovat potřebu pobytu v přírodě, potřebu přírodního krásna díky jeho stupňování vzácnosti běžném v životním prostředí (Löw a Míchal, 2003).

Potřeba rekreace je důsledkem současného způsobu života. Vznik velkých měst plných průmyslu a sídlišť způsobily odepření přírody. Technika a automatizace zvyšuje životní tempo, klade vyšší nároky na nervovou a psychickou soustavu člověka a také stoupá nedostatek pohybu. To vše je doprovázeno negativními vlivy moderní civilizace, jako je kouření, hluk, prach, znečištěná voda a nadměrný spěch (Mezera a kol., 1979).

Rekreace je přirozenou součástí každodenního života a znamená obnovování, znovunabývání tělesných i duševních sil člověka. Každá obec, ale především větší města musí rozvíjet na svém území a bezprostředním okolí plochy pro rekreaci. Vhodné jsou například úpravy příměstských lesů rekreačně parkovým způsobem. Tyto úpravy spočívají v probírce porostů, budováním výhledů, louček, vodních ploch a zřízením značených cest a cyklostezek. Území s rekreačním ubytováním musí mít dostatečné zdroje pitné vody, dobrou návaznost na dopravní infrastrukturu, estetické hodnoty a klidné okolí. Důležité je, aby území nebylo zdravotně problematické a v rozporu se zájmy ochrany přírody (Kyselka, 2007).

V současné době se krajina stále více využívá pro čerpání fyzických i duševních sil. K městským turistům se často přidávají i obyvatelé vesnic, neboť jejich okolí již nemůže tolik uspokojit potřebu pohybu v kvalitní krajině. Lidí, kteří chtějí volný čas strávit v krajině, přibývá, ale naopak prostoru pro realizaci jejich zájmu ubývá. Proto se v krajině stále více podporují a realizují opatření k rozvoji rekreačního potenciálu (Schneider a kol., 2008).

S koncentrací lidí do měst od druhé poloviny 19. století narůstá jev úniku člověka do přírody. Projevuje se ve vyhledávání a budování parků a rozvíjí se turismus, na který s plánovitým poznáváním krajiny navazuje budování příslušné infrastruktury na venkově (Novák a kol., 2006).

3.3.1 Druhy rekreace

Jednotlivé druhy rekreace jsou tříděny podle délky času a také odpovídajícímu prostředí. Jedná se o rekreaci krátkodobou, víkendovou a dlouhodobou.

Rekreace krátkodobá – jedná se o nejintenzivnější rekreaci, která je uskutečňována zejména po práci. Neklade si velké nároky na prostor a finance. Místa pro tuto rekreaci jsou především městské parky, společenská zařízení a sportovní areály. Obyvatelé vesnic a předměstí využívají blízké krajinné prostory, převážně lesy (Kyselka, 2007).

Tato rekreace má velký význam hlavně z hlediska zdravotního a sociálního, ale i ekonomického. Krátkodobou rekreaci využívají nejvíce matky s dětmi, lidé v důchodovém věku i produktivní obyvatelé (Mezera a kol., 1979).

Rekreace víkendová – bývá často řazena mezi krátkodobou rekreaci, ale z důvodu možnosti přenocování se uvádí jako samostatný druh rekreace. Nejvíce se tato rekreace rozmohla po zavedení volné soboty. U většiny obyvatel pravděpodobně zaujímá největší podíl z času věnovaného rekreaci. V tomto případě je tedy velice důležité věnovat pozornost oblastem víkendové rekreace a vybavení potřebným zařízením, jako je doprava, ubytování, obchod, turistické cesty, vodní plochy atd. (Mezera a kol., 1979).

Po první světové válce se u nás začíná rozvíjet výstavba chat ve volné krajině. Často se využívají místa v údolích řek. Velký počet chatových osad v blízkém i vzdálenějším okolí města vznikl především v době socialismu. Dále se k víkendové rekreaci využívají chalupy (domy na vesnicích). Ty se uvolňovaly hlavně z migrace za prací a pohodlnějším životem do městských sídlišť. Tímto hnutím byly zachráněny a obnoveny spousty velmi kvalitních domů (Kyselka, 2007).

Dalším možným způsobem strávení víkendové rekreace jsou výlety k vodním plochám, kulturním a turistickým atraktivitám. Naše krajina poskytuje vhodné prostředí a vybavenost, které se často stávají atraktivní i pro zahraniční turisty (Kyselka, 2007).

Rekreace dlouhodobá – zahrnuje rekreaci v trvání jednoho až více týdnů. Nejčastěji se uskutečňuje v letních měsících a v menším rozsahu v měsících zimních. U této rekreace je důležitá atraktivita území a možnost rekreačního využití v žádaném směru (Mezera a kol., 1979).

3.3.2 Objekty krátkodobé rekreace

Tato rekreace zahrnuje objekty na území města nebo v jeho bezprostřední blízkosti. K těmto účelům patří různá hřiště a sportoviště, koupaliště, městská zeleň až po příměstský park či zoologické a botanické zahrady (Mezera a kol., 1979).

Městské parky – měly by být rozloženy po celé ploše města. Malé parky na náměstích, u historických či veřejných budov bývají spíše doplňkem stavebního díla, většinou pravidelně řešené se širšími cestami. Větší parky by měly plnit záliby a zájmy obyvatel. U těchto parků většinou převládá přírodně-krajinářský styl. Tato úprava je krajinně bližší a méně náročnější na údržbu. Městské parky bývají často spojovány s botanickou či zoologickou zahradou. V dnešní době se doplňují o různá sportoviště a zábavní zařízení. Velkou část hlavního městského parku může tvořit i parkový les a neměla by chybět tekoucí voda a vodní nádrže (Mezera a kol., 1979).

Příměstské lesy – měly by se nacházet v těsné blízkosti města a jsou určeny k půldenní až celodenní rekreaci. Část plochy je upravená jako parkový les a zbytek tvoří rekreační les. Parkový les svým charakterem stojí mezi parkem a lesem (Mezera a kol., 1979).

3.3.3 Víkendová rekreace

U větších měst je potřeba území pro víkendovou rekreaci. Tyto objekty by se měly nacházet přibližně 30 – 60km od měst, vzdálenost je závislá na velikosti města. Důležitá je dopravní dostupnost a rekreační vybavení. Hodnotí se také přírodní podmínky, estetické hodnoty území, výskyt kulturních a historických památek a v neposlední řadě hygienická nezávadnost celého území (Mezera a kol., 1979).

Rekreační lesy – patří k nejvíce využívaným objektům k víkendové rekreaci. Obyvatelé velkých měst především láká čistý vzduch, zeleň, klid a přírodní útvary. O zařazení lesních porostů do kategorie rekreačního lesa rozhoduje atraktivnost místa, přístupnost, nižší bonita stanoviště a také hledisko lesního závodu. Do této kategorie je vhodné zařadit porosty u vodních ploch, louky u potoků, vyhlídková místa či zajímavé přírodní partie (Mezera a kol., 1979).

3.4 Přírodně-krajinářský park

Pacáková-Hošťálková uvádí, že krajinářský park začal být formulován ve chvíli, kdy se ukázal odpor proti vázanosti barokních zahrad. Na geometrické formy v terénu i ve vegetaci, především u zahrad francouzského typu, bylo nyní nahlíženo jako na nepřirozené.

3.4.1 Anglie

Myšlenka krajinářské zahrady se zrodila v Anglii na konci 17. století. Vše začalo ze zvláštní politické a společenské situace, neboť Anglie se stala v roce 1689 konstituční monarchií a na vládě se

podílel i parlament. Filozofové jako Shaftesbury, spisovatelé a publicisté jako Joseph Addison a básníci jako Alexander Pope prosazovali nový cit pro přírodu a novou přírodní estetiku a dali rozhodující impulzy pro vznik přírodně-krajinářské zahrady. Ty se staly protikladem k přísně geometrickým zahradám baroka (Kalusok, 2007).

V začátcích se spíše jednalo o laické tvorby zahradních amatérů. První ucelenou představu o kompozici zahrad, kde nejdůležitější bylo střídání světla a stínu, odstranění plotů a jediná linie v zahradě mohla být jen křivka, uvedl zahradní teoretik lord Burlington. Mezi první architektky se řadí William Kent, který byl původně malíř krajinář. Procestoval Itálii, kde načerpal spousty inspirace a podle svých představ vypracoval návrhy pro park v Chiswicku, ve Stove a Roushamu v Anglii upravené v roce 1730. Jeho nejproslulejším nástupcem se stal Lancelot Brown, který vývoj krajinářského stylu posunul dále. Brown vytvořil přes 200 zahradních areálů v jižní a střední Anglii. A ačkoli společně s Kentem své zahradnické umění nepodložili teoretickými spisy, byly jejich prostřednictvím stanoveny normy pro úpravu krajinářských zahrad, které ještě dnes ovlivňují podobu některých nově zakládaných úprav, zejména golfových hřišť. Dalším významným architektem, kterého zaujal Dálný východ, byl William Chambers. V roce 1772 vydal knihy, které tyto začátky tvorby velmi ovlivnily. Chambers kritizoval jednotvárnou a přísnou tvorbu Lancelota Browna a snažil se o uvolnění zakomponováním čínských motivů do krajinářských zahrad. Některé ze svých myšlenek mohl realizovat v parku Kew Garden, kterou upravil roku 1757 (Kalusok, 2007; Otruba, 2005; Wagner, 1989).

Vrcholné období přírodně-krajinářského stylu v Anglii bylo na přelomu 18. – 19. století. Toto období bývá často označováno jako klasické. Nejvýznamnější osobností byl Humphrey Repton, který vydal několik knih, které jsou i v současnosti považovány za základ pro teoretickou výuku krajinářské a sadovnické tvorby. Jako hlavní prvek kompozice uznával budovu, která měla vhodně zapadat do kompozice a konfigurace krajiny. Prosazoval, že přírodní park musí být vytvořen pro člověka a jeho potřeby a vyžadoval spolupráci více odborníků. K tomuto období patřili i spisovatelé Uvedal Price a Mason, kteří své názory vyjadřovali v knihách (Otruba, 2005; Wagner, 1989).

3.4.2 Francie

Jako první kritizoval formální francouzské zahrady architekt Langier, kterého zaujaly především Chambersovy čínsko-anglické zahrady, a snažil se je dále šířit. Přesto se tento krajinářský styl uplatňoval velmi pozvolna, neboť klasicistní zahrady byly ve Francii silně zakořeněny. Ale přírodní zahrada byla stále více považována za pokrokovou, kdežto barokní za zastaralou. První park s těmito prvky Monceau

založil malíř Carmontella, kde se objevily barevné kontrasty, plastická modelace terénu a množství soch a plastik (Kalusok, 2007; Wagner, 1989).

3.4.3 Německo

Anglická škola zdomácněla v Německu až v druhé polovině 18. století. První park, ve kterém byly moderní představy anglické krajinářské zahrady, byl Wörlitz u Dessau. Tuto prostornou krajinářskou zahradu s četnými stavbami, sochami a pomníky začali tvořit roku 1764 architekt Friedrich Wilhelm von Erdmannsdorf a zahradník Johann Friedrich Eysebeck. Dalším významným architektem byl Friedrich Ludwig Sckell, který vynikal v modelaci terénu a zvládal výborně zahradní kompozici jako tzv. anglickou zahradu. Podílel se na dobudování parku Schönbusch u Aschaffenburgu. V polovině 18. století vynikl v sadovnické praxi také kníže Hermann Pückler, který vycházel z tvorby H. Reptona (Kalusok, 2007; Wagner, 1989).

3.4.4 Čechy a Morava

Po skončení náboženských nepokojů byl v naší zemi poměrný klid. Vznikala zde nová sídla šlechticů, feudálů a bohatých průmyslníků, u kterých byly v době romantismu budovány rozsáhlé zahradní kompozice krajinářského stylu. Byly zakládány poměrně hojně a k prvním se řadí přírodní park v Rudolticích u Opavy. Kompozice v romantickém stylu z poslední třetiny 18. století vznikaly ve Vlašimi, Veltrusech, Kroměříži a především rozsáhlý Lednicko-Valtický areál. Z později zakládaných krajinářských parků u nás jsou důležité Průhonice, Častalovice, Hořín, Ratibořice, Sychrov, Čechy pod Kosířem a mnohé další (Wagner, 1989).

4. ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

4.1 Charakteristika obce a širší vztahy území

4.1.1 Širší vztahy - Průhonice

Mapa č. 1 - Řešené území v rámci ČR

Mapa č. 2 – Katastrální území Průhonic

(www.mapy.cz)

Obec Průhonice se v rámci České republiky rozprostírá na území Středočeského kraje, správního obvodu Jesenice. Území Průhonic je tvořeno třemi samostatnými obcemi – Průhonice, Hole a Rozkoš. Katastrální území má rozlohu 753ha a obec se nachází v průměrné nadmořské výšce 306m. Počet stálých obyvatel je v současnosti 2853.

Obec je vzdálená přibližně 15km jihovýchodně od centra hlavního města Prahy. Přirozená spádovost je tedy do Prahy, kde se nachází pro obec Průhonice katastrální úřad, úřad práce a finanční úřad. Přimo v obci sídlí obecní úřad, stavební úřad a matriční úřad, je zde i dobrá občanská vybavenost, výhodou je sousední obec Čestlice, kde se nachází velká komerční zóna.

Mezi turisticky atraktivní místa v řešené oblasti patří zejména Průhonice, kde leží Průhonický zámek a Průhonický park (č.4). Park je zapsán i na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. V obci se nachází i významná dendrologická zahrada (č.5). V tomto území se nacházejí i další zámky (Uhřetěves, Koloděje, Modletice, Dobřejovice, Nebřenice, Předboř, Kunratice, Krč, Záběhllice, Práche, Petrovice), dále i několik tvrzí (Chodská, Královice, Dubeč) a zříceniny hradů (Nový Hrádek, Říčany, Květnice). Další místa vhodná pro turistiku jsou především vodní nádrž Hostivař (č.1), Milíčovský les

(č.2), Kunratický les (č.3), hradiště Královice (č.6). Tato oblast je vhodná nejen pro turistiku, ale nachází se zde i velké množství cyklotras (čísla viz příloha č.1- Širší vztahy Průhonice).

Na Východ od Průhonic u městské části Praha – Nedvězí se nachází významná přírodní rezervace Mýto s přirozeně meandrujícím potokem Rokytka. V této oblasti se nalézá i velké množství přírodních památek – Pitkovická stráž, Obora v Uhřetěvsi, Milíčovský les a rybník, Rohožník (lom v Dubči), Meandr Botiče, Údolí Kunratického potoka, Hrnčíské louky a Lítožnice. Převážná část přírodních památek je chráněna z důvodu přirozeně meandrujících toků a přirozených společenstev rostlin a živočichů.

Obec Průhonice je zapojena do projektu místní akční skupiny Říčansko. Celkem je do projektu zapojeno 39 obcí a 2 města v jihovýchodní části území Středočeského kraje. MAS Říčansko sdružuje v partnerství obec, neziskové organizace, podnikatele a aktivní veřejnost. Pomáhá především získat granty Evropské unie a národních zdrojů <<http://www.obec-pruhonice.cz/>>.

4.1.2 Občanská vybavenost a technická infrastruktura

Sídlo obecního úřadu se nachází přímo v Průhonicích na náměstí. Součástí objektu je i stavební úřad a matriční úřad.

V obci jsou vzdělávací zařízení, jedná se o mateřskou školu a základní školu s vyšším stupněm (1. – 9. třída). V Říčanech se nachází gymnázium (cca 10km od Průhonic), další gymnázia a střední školy jsou v Praze, zvláštní školy pro tělesně a duševně postižené mají také sídlo v hlavním městě. Nejbližší vysoké školy jsou taktéž v Praze.

Zdravotní zařízení se nachází přímo v obci Průhonice. Je zde zdravotní středisko s odbornými lékaři, sídlí zde i lékárna. Nemocnice a lékařská služba první pomoci je v Praze. V obci je i centrum pro seniory s onemocněním Alzheimerovy choroby.

Česká pošta má svou pobočku v sídle Průhonice. Ostatní služby, jako jsou peněžní ústavy, opravny, rehabilitace, fitness, zahradnictví a ostatní drobné firmy jsou v obci v malé míře zastoupeny. Sídlí zde i obecní policie a sbor dobrovolných hasičů.

Veřejné stravování a ubytování je v obci na velmi dobré úrovni. Nachází se zde pět hotelů a jeden penzion. Dále je zde dvanáct restaurací, jídelna a občerstvení na hřišti. Velké zastoupení těchto objektů je především dáno tím, že v obci nalezneme významné instituce, kde se pořádají různé přednášky a semináře. Dále jsou Průhonice také vyhledávaným místem k bydlení, rekreaci a svatebním obřadům.

Obec má v sídle Průhonice vybudováno několik objektů pro sportovní aktivity. Jedná se především o fotbalové hřiště (obec má i svůj fotbalový tým Spartak Průhonice), víceúčelové hřiště pro děti a mládež, hřiště pro skate-board a tělocvičny včetně školních zpřístupněné i pro veřejnost.

Kulturní akce jsou pořádány hlavně v kongresovém centru hotelu Floret, jedná se především o plesy a dětské karnevaly. Dalším místem pro kulturu a setkávání občanů je knihovna, která je provozována občanským sdružením. Obec celoročně pořádá různé kulturní akce pro všechny věkové kategorie. Vydává měsíčně zpravodaj obce – Průhonicko, kde jsou informace nejen k probíhajícím akcím, ale i o dění v celé obci.

V Průhonice sídlí vědecké a výzkumné instituce, mezi významné patří Botanický ústav Akademie věd České republiky a Průhonický park a Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice a Dendrologická zahrada a Správa jeskyní České republiky.

Elektrické sítě – obec Průhonice je zásobena elektrickou energií venkovním elektrickým vedením z rozvodny Chodov. K jednotlivým trafostanicím uvnitř zastavěného území je elektrická energie přiváděna kabelovými rozvody.

Vodovod a splašková kanalizace – sídlo Průhonice je zásobeno pitnou vodou z vodárenské nádrže Švihov s úpravou vody Želivka. Splašková kanalizace je vedena systémem gravitační a tlakové kanalizace vedoucí do centrální čistírny odpadních vod, která je umístěna v části Komárov.

Dešťová kanalizace – v obci je samostatně vedena dešťová kanalizace. Je pravidelně udržována a rozšiřována s růstem nové zástavby.

Plynofikace – obec Průhonice je zásobována zemním plynem ze středotlakého distribučního rozvodu. Regulační stanice, odkud jsou rozvody napájeny, se nachází v bývalém areálu slévárny Beneš a Lát, a.s.

Komunální služby – v sídle Průhonice poskytuje tyto veřejně prospěšné komunální služby firma Technické služby Průhonice, s.r.o. (ÚPD Prhonice).

4.1.3 Doprava Silniční doprava

Katastrálním územím Průhonic prochází severovýchodní částí dálnice D1 s křižovatkou Exit 6, která se napojuje na území obce. Přímo do obce navazuje silnice III. třídy, která dále z obce pokračuje

dvěma směry k hlavnímu městu Praha (Průhonice – Újezd, Průhonice – Rozkoš), jedním směrem jižně (Průhonice – Dobřejovice) a jedním východně (Průhonice – Čestlice). Silnice v těchto svých úsecích trasy zajišťuje přímou obsluhu nemovitostí, převážná část rodinných domů je obsluhována silničními komunikacemi místního a obslužného významu. V nejbližší době je v plánu výstavba „Vestecké spojky“, propojující silniční okruh kolem Prahy s křižovatkou Vestec – Hodkovice na dálnici D1. Tato spojka povede v severozápadní části katastrálního území Průhonic a bude řešena tak, aby nedocházelo k negativním vlivům na stávající i navrhované obytné plochy (ÚPD Prhonice).

Železniční doprava

Železniční doprava do území obce nezasahuje. Nejbližší železniční stanice je Praha – Uhřetěves, kde prochází železniční trať č. 221 Praha – Benešov, z Benešova pokračuje dále trať č.220 do Českých Budějovic. Další nejbližší stanicí je přímo Hlavní nádraží v Praze. Do řešeného území nezasahuje ani jedna z variant koridoru VRT.

Veřejná doprava

Je zabezpečena autobusy s pravidelnými linkami z Prahy od metra C – Opatov. Do Průhonic jezdí dvě denní linky č. 363 a 385 a jedna noční linka č. 605. Na území obce se nachází šest autobusových zastávek. Tato doprava je plně dostačující.

Pěší doprava

Chodníky v sídle jsou ve velmi dobrém stavu. Řešeným územím prochází turisticky značená trasa – Hostivař MHD – Mnichovice. Tato trasa má celkem 54km a část z Hostivaře do Průhonic má 9,5km.

Cyklistická doprava

Obliba cykloturistiky stále stoupá. Obcí Průhonice prochází dvě hlavní cyklotrasy. Cyklotrasa č. 0027 Průhonice – Říčany (k Mlýnskému rybníku). A druhá významnější trasa z Újezdu u Prahy – Greenways Praha – Wien. Dále se na území nachází několik méně významných cyklosteze, které spojují hlavně okolní obce, např. Průhonice – Rozkoš, Čestlice či Šeberov.

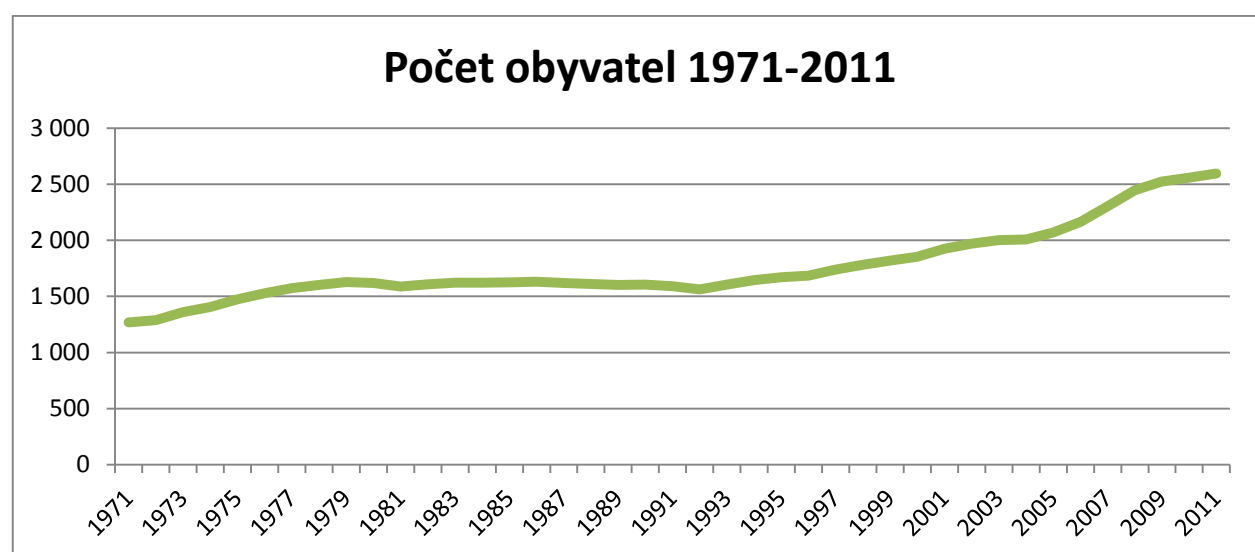
Doprava v klidu

Vzhledem k charakteru sídla je parkování v obci poměrně dostačující. Je zde parkování přímo na náměstí, vyřešené je i parkoviště u Průhonického parku, které je přímo u hlavního vchodu. U silnice III. třídy Průhonice – Dobřejovice se nachází další parkoviště k parku. Všechna parkování jsou ale zpoplatněna.

4.1.4 Obyvatelstvo

V obci Průhonice je počet bydlících obyvatel 2853. Nejvíce obyvatel se nachází v produktivním věku a poměrně velký je i počet dětí, což by mohlo mít pozitivní vlivy na rozvoj obce. Podle vzdělání převládají lidé pouze s výučním listem, ale je zde i velký počet obyvatel s maturitou. Přibližně jedna třetina obyvatel musí denně dojíždět za prací, zbytek občanů je zaměstnán v Průhonících v různých podnikatelských odvětvích, převažuje zejména průmysl a obchod. V Průhonících se nacházejí převážně rodinné domy v osobním vlastnictví.

Z níže uvedeného grafu je patrné, že počet obyvatel od roku 1971 zásadně vzrostl. Jen kolem roku 1991 přišla stagnace, ale dnes počet obyvatel stále roste. Průhonice patří mezi vyhledávaná místa pro bydlení, je to dáno hlavně blízkostí k hlavnímu městu a také rekreačním potenciálem oblasti.

Graf č. 1 - Demografický vývoj obyvatel Průhonice (ČSÚ)

4.1.5 Územní plán

Z mapy č. 3 je zřetelné, že obce čeká velký rozvoj v oblasti bydlení, rekreace a komerce. Nejvíce se bude rozvíjet severozápadní část a také střed katastrálního území. V plánu je výstavba golfového hřiště, dále několik ploch pro bydlení a menší i rozsáhlejší komerční zařízení. Část katastrálního území Průhonice (severozápadní) ovlivní výstavba již výše zmiňované „Vestecké spojky“.

Legenda

plochy bydlení	Průhonický park
plochy smíšené obytné - komerční	Dendrologická zahrada
plochy smíšené obytné - centrální	plochy pro sport a tělovýchovu
plochy výroby a skladování	plochy rekreace
plochy veřejné infrastruktury	ÚSES
plochy pěstební BÚAV, VÚKOZ	

Mapa č. 3 - Územní plán Průhonice (ÚP Průhonice)

4.1.6 Rekreační potenciál

Obec Průhonice má velký rekreační potenciál. V obci se nachází Průhonický park a zámek, Botanická zahrada, Dendrologická zahrada. Jedná se spíše o krátkodobou rekreaci a relaxaci nejen pro obyvatelé obce, ale i pro lidi z přilehlých oblastí.

Nachází se zde i několik restaurací a ubytovacích zařízení. Sídlem prochází turisticky značené cesty a cyklotrasy. To vše láká i turisty z blízkého či více vzdáleného okolí.

4.1.7 Památky

Mezi památky v obci jednoznačně patří Průhonický park a zámek. Zámek byl původně gotickou tvrzí, která byla v 2. polovině 16. století přestavěna na renesanční sídlo. Průhonický park je přírodně – krajinářský park, který roku 1885 založil hrabě Arnošt Emanuel Silva – Tarouca. Jedná se o národní kulturní památku a patří do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

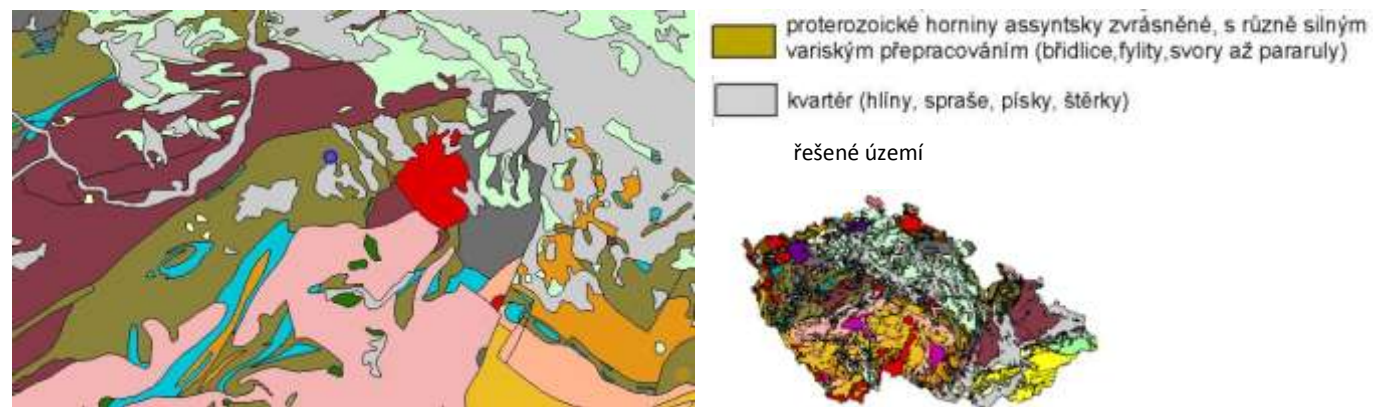
4.2 Přírodní podmínky

4.2.1 Geologické podmínky

Území Průhonic je podle geomorfologického členění součástí Českého masivu, provincie České Východiny, Poberounské subprovincie, Brdské oblasti a celku Pražské plošiny.

Geologické podloží v této oblasti tvoří převážně roterozoické horniny. Jedná se hlavně o zpevněné sedimenty – prachovce a břidlice. V okrajových částí katastrálního území to mohou být navíc droby a slepence. V údolí potoka Botiče a Dobřejovického se nachází ordovické horniny – bazalty a dolerity.

Členitý terén zahrnuje údolní louky, náhorní plošiny, mírnější i prudší svahy včetně skalnatých partií. To je příčinou velkých místních rozdílů – vznikají zde mrazová místa, jinde působí na otevřenou plochu nepříznivé větry. Nadmořská výška se pohybuje v rozmezí od 280 – do 342m.

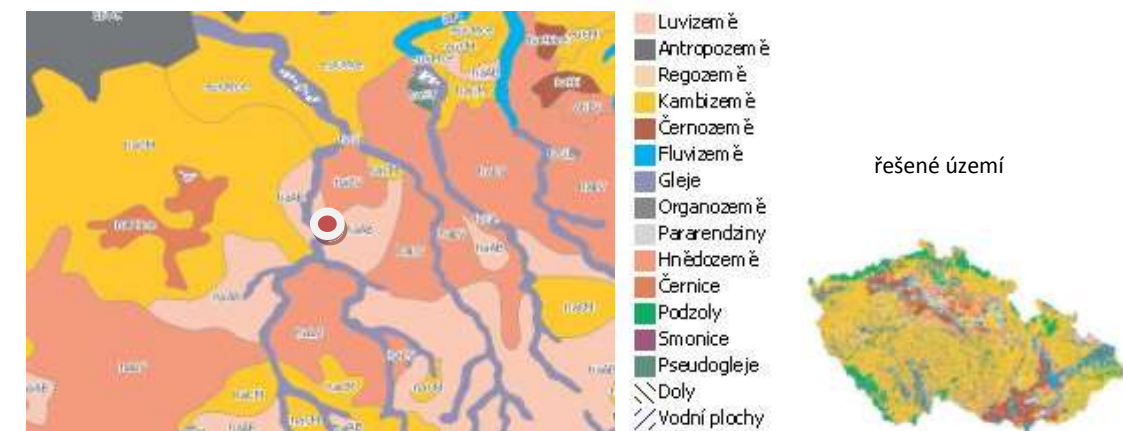
4.2.2 Půdní podmínky

Na většině území obce převládají kyselější, převážně šterkovité hnědé půdy. Vyskytují se zde typy půd následujících charakteristik – hnědozem na spraši, hnědozem ilimerizovaná na spraši, hnědozem oglejená na sprašové hlíně, hnědá půda na fylitické břidlici. Zdejší půdy patří především k následujícím hlavním půdním jednotkám:

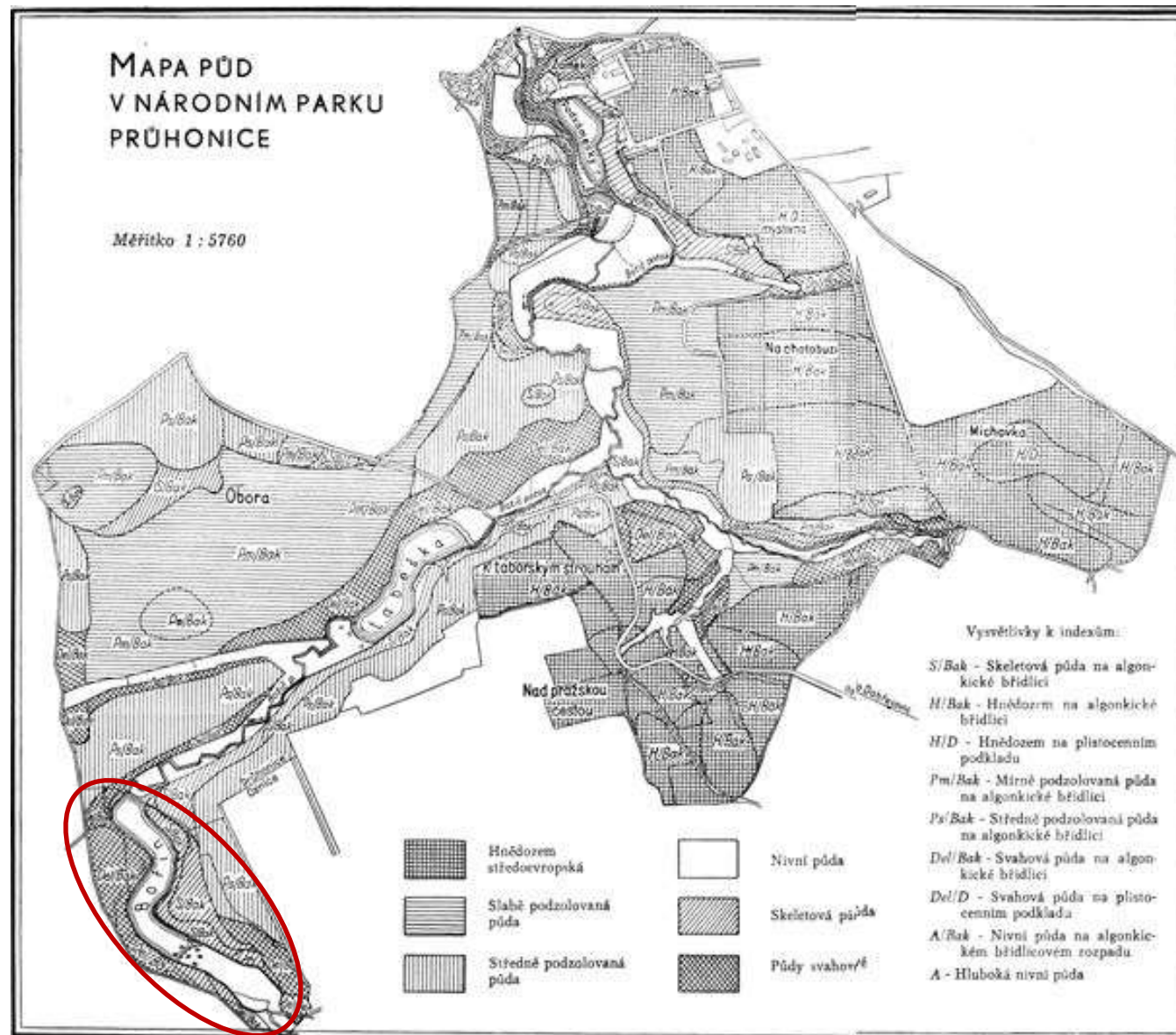
- Luvizemě modální, hnědozemě luvické včetně slabě oglejených na sprašových hlínách nebo svahových hlínách s výraznou eolickou příměsí, středně těžké s těžkou spodinou, s příznivými vláhovými poměry
- Hnědozemě modální, hnědozemě luvické, luvizemě modální, fluvizemě modální i stratifikované, na eolických substrátech, popřípadě i svahovinách s mocností maximálně 50 cm uložených na velmi propustném substrátu, bezskeletovité až středně skeletovité, závislé na dešťových srážkách ve vegetačním období.

Z části patří také k bonitně cennějším hlavním půdním jednotkám:

- Hnědozemě modální včetně slabě oglejených na spraších, středně těžké s mírně těžší spodinou, bez skeletu, s příznivými vláhovými poměry až sušší.
- Hnědozemě modální včetně slabě oglejených na sprašových a soliflukčních hlínách, středně těžké s těžší spodinou, bez skeletu, s příznivými vlhkostními poměry.

Z přiložené mapy č. 6 je patrné, že ve vybrané části Průhonického parku, oblast rybníka Bořín, převládají na levém břehu hnědozemě a na pravém břehu rybníka skeletová půda na algonické břidlici.

Mapa č. 6 – Mapa půd v Pruhonickém parku (Kavka, 1959)

4.2.3 Hydrologické podmínky

Řešená oblast náleží do povodí potoka Botiče. Potok je významný vodní tok. Pramení na území Čenětic, protéká Středočeským krajem a v hlavním městě Praha se vlévá do Vltavy. Je i důležitým tokem v Pruhonickém parku, protéká přes rybník Bořín a Labeška v přední části u zámku kolem Podzámeckého rybníka.

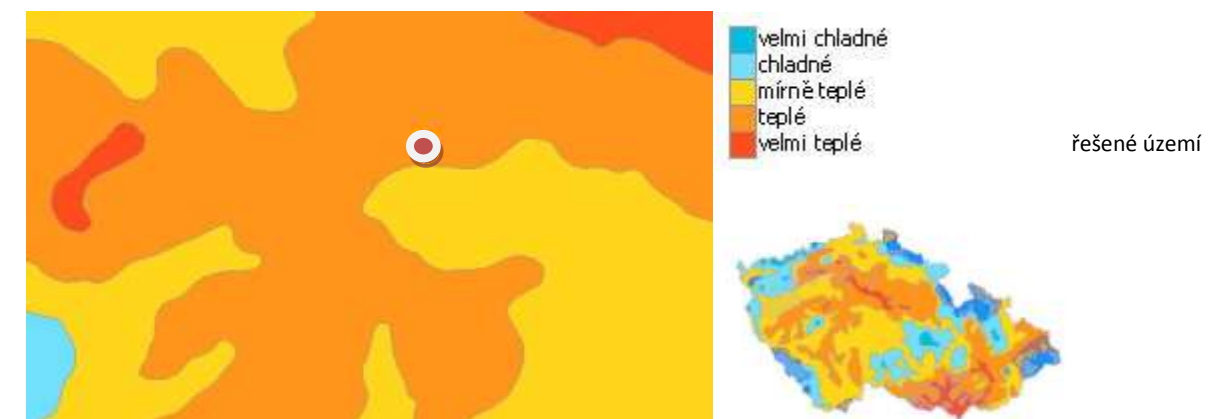
Hydrologické poměry jsou zde průměrné. Dlouhodobý roční úhrn srážek činí kolem 590mm, což je typické pro Středočeský kraj a hlavní město Praha, ale značně podprůměrné pro dlouhodobý úhrn České republiky, který se pohybuje okolo 674mm.

4.2.4 Klimatické podmínky

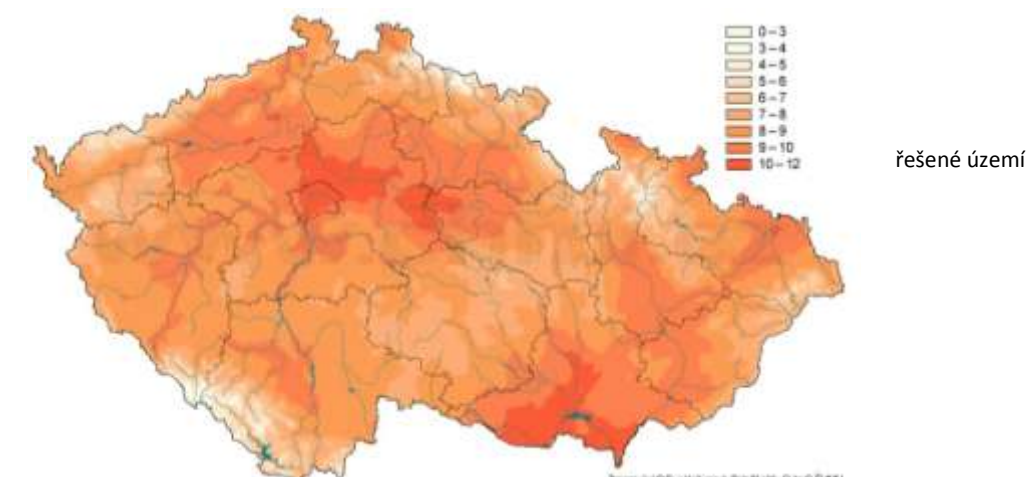
Katastrální území Pruhonic se nachází na rozmezí dvou klimatických oblastí. Jedná se o klimatickou oblast teplou – T2 a mírně teplou – MT10.

- teplá oblast – do této oblasti spadá celá Praha a je pro ni typické teplé a suché, dlouhé léto, velmi krátké přechodné období s teplým až mírně teplým jarem i podzimem, krátká, mírně teplá a suchá zima, s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky
- mírně teplá oblast – tato oblast se nachází jihovýchodně od Prahy a je pro ni charakteristické teplé a mírně suché, dlouhé léto, krátké přechodné období s mírně teplým jarem a podzimem, krátká, mírně teplá a velmi suchá zima, s krátkým trváním sněhové pokrývky

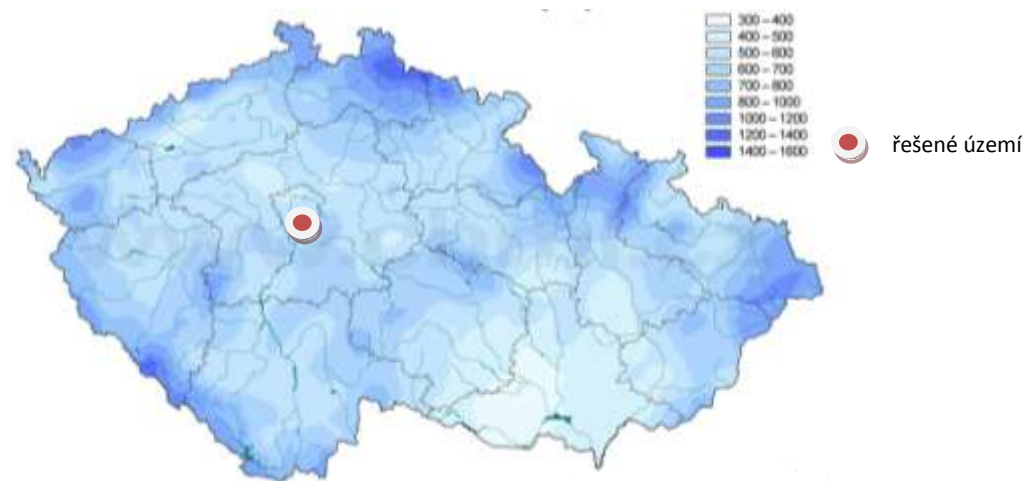
Průměrná roční teplota v obci je v rozmezí 8,6 – 8,8°C. Roční úhrn srážek dosahuje 565 – 600mm. Kvalita vzduchu v oblasti jihovýchodního okraje Prahy je velmi dobrá. I když je zde velké množství znečišťujících látek (převážně dáno intenzivním provozem motorových vozidel na dálnici D1), reliéf však není příliš členitý a tak je velmi dobře provětráván.

Mapa č. 7 - Klimatické podmínky (geoportal.cenia.cz)

Mapa č. 8 - Průměrná roční teplota vzduchu v roce 2011, °C (ČHMÚ)

Mapa č. 9 - Roční úhrn srážek v roce 2011, mm (ČHMÚ)

4.2.5 Potencionální přirozená vegetace

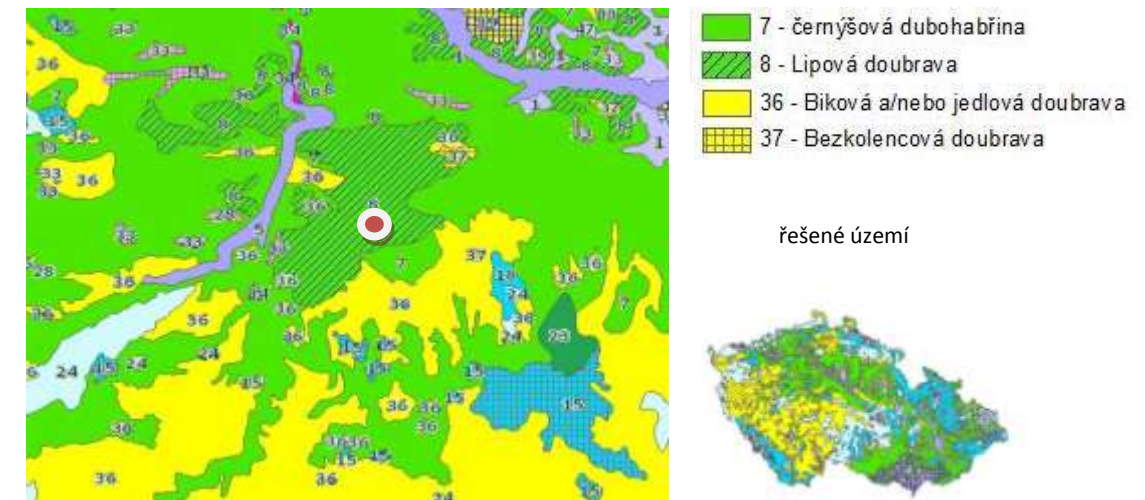
Potencionální přirozená vegetace by v dané oblasti měla být tvořena lipovými doubravami (*Tilio-Betuletum*). Jedná se o druhově chudší fytoocenózy, kde ve stromovém patře převládá dub zimní (*Quercus petraea*), v nižším stromovém patře lípa malolistá (*Tilia cordata*) a keřové patro je zastoupeno také lípou malolistou.

Další potencionální vegetace v této lokalitě představuje černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosus-Carpinetum*). Dominantními druhy porostu jsou dub zimní (*Quercus petraea*) a habr obecný (*Carpinus betulus*). Z přiložené mapy č. 11 tato potencionální vegetace vy vybrané oblasti Průhonického parku převažuje.

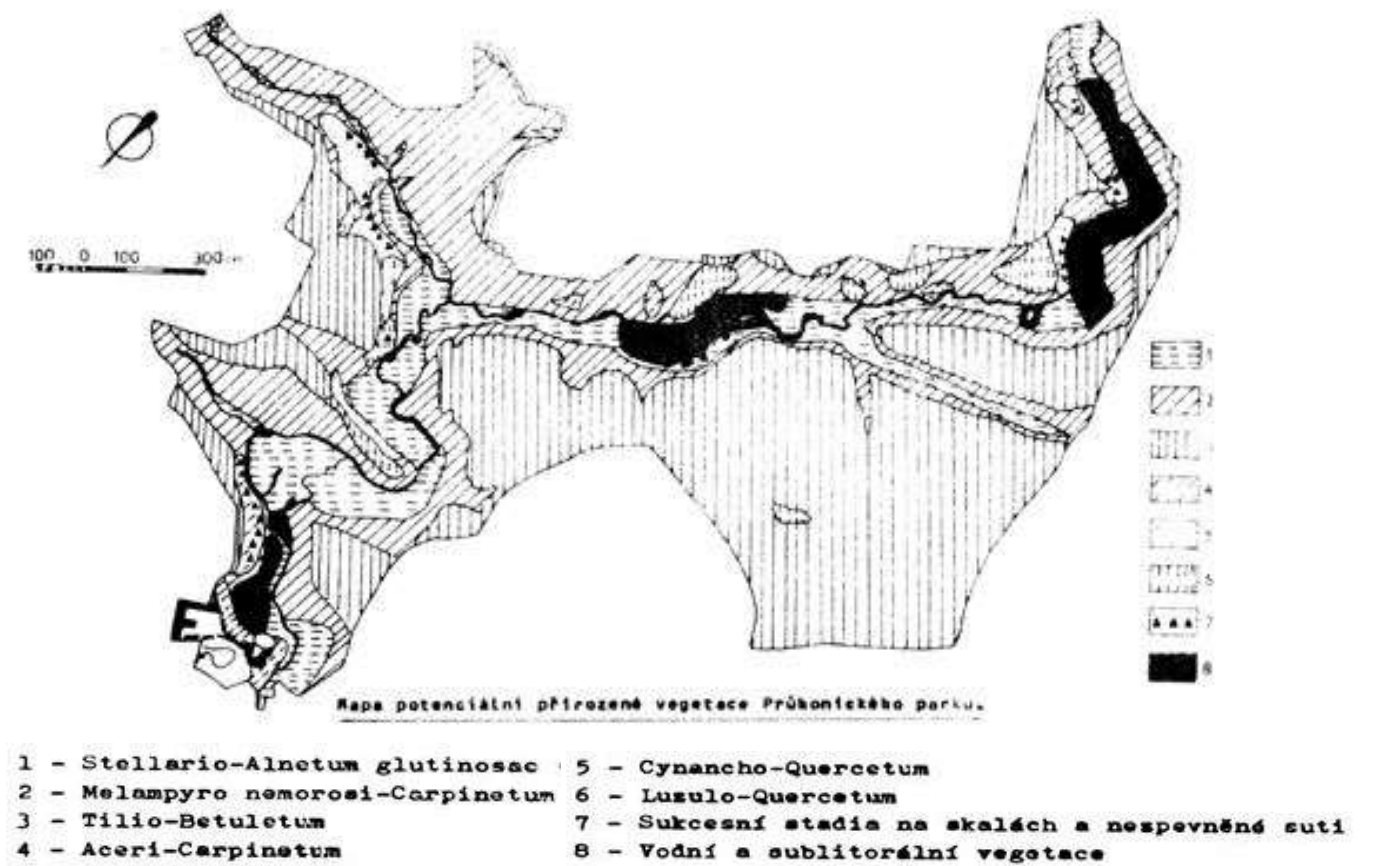
Kolem toku potoka Botiče (jižně od Průhonic) je potencionální přirozené společenstvo biková doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum*), kde je opět dominantním druhem dub zimní (*Quercus petraea*) s doprovodem břízy bělokoré (*Betula pendula*), habru obecného (*Carpinus betulus*) či jeřábu ptačího (*Sorbus aucuparia*).

V Průhonickém parku jsou v menší míře zastoupena i další potencionální přirozená společenstva, která jsou patrná z mapy č. 11 - Potencionální přirozená vegetace Průhonického parku.

Přirozená nebo přírodě blízká rostlinná společenstva by měla se měla shodovat s 3. výškovým vegetačním stupněm - dubobukovým. Tento stupeň se vyskytuje přibližně v nadmořských výškách 300 – 500m. Pevládajícími dřevinami jsou tedy buk lesní (*Fagus sylvatica*), dub letní (*Quercus robur*), dub zimní (*Quercus petraea*), habr obecný (*Carpinus betulus*), jilm habrolistý (*Ulmus minor*), javor mlč (*Acer platanoides*) a lípou (*Tilia sp.*). Flóra představuje především hercynskou hájovou květenou a fauna je také hercynského původu, ale silně ochuzená (Moravec, 1994).

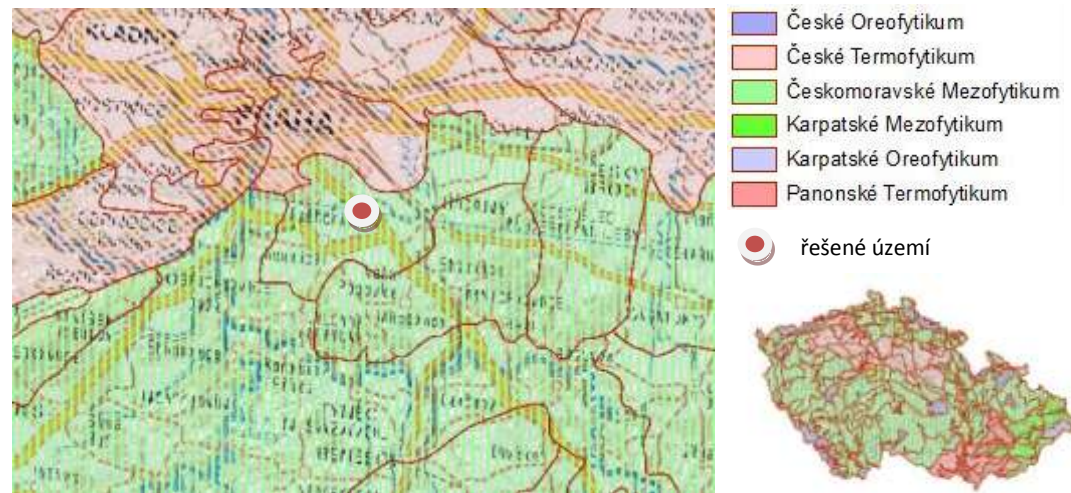
Mapa č. 10 - Potencionální přirozená vegetace (geoportal.cenia.cz)

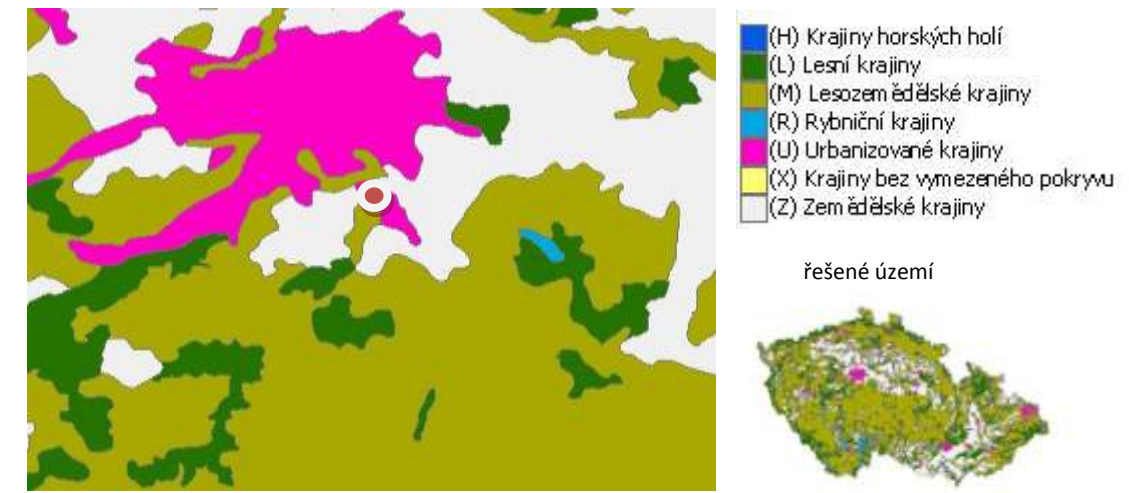
Mapa č. 11 - Potencionální přirozená vegetace Průhonického parku (Neuhäuslová a Neuhäusl, 1985)

4.2.6 Fytogeografické členění

Vybrané území leží v oblasti Českomoravského Mezofytika. Mezofitikum představuje přechod mezi teplomilnou a chladnomilnou květenou. Zahrnuje stupeň suprakolinní (kopcovitý) a submontánní (podhorský, vrchovinný).

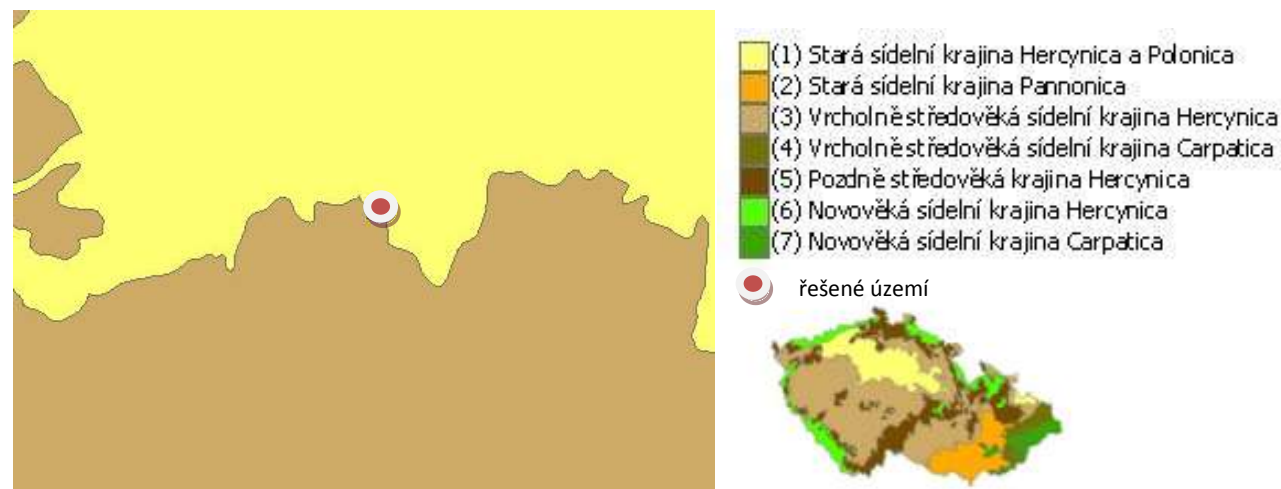

Mapa č. 12 - Fytogeografické členění ČR (geoportal.cenia.cz)

Mapa č. 15 - Typologie krajiny ČR podle využití (geoportal.cenia.cz)

4.2.7 Typologie české krajiny

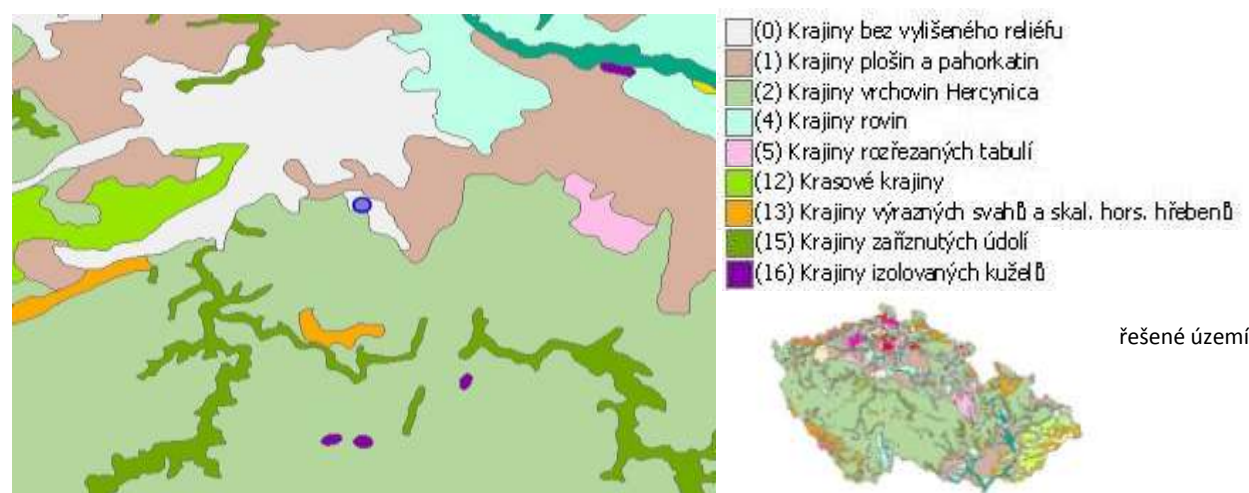
Mapa č. 13 - Typologie krajiny ČR podle osídlení (geoportal.cenia.cz)

4.2.8 Ochrana přírody

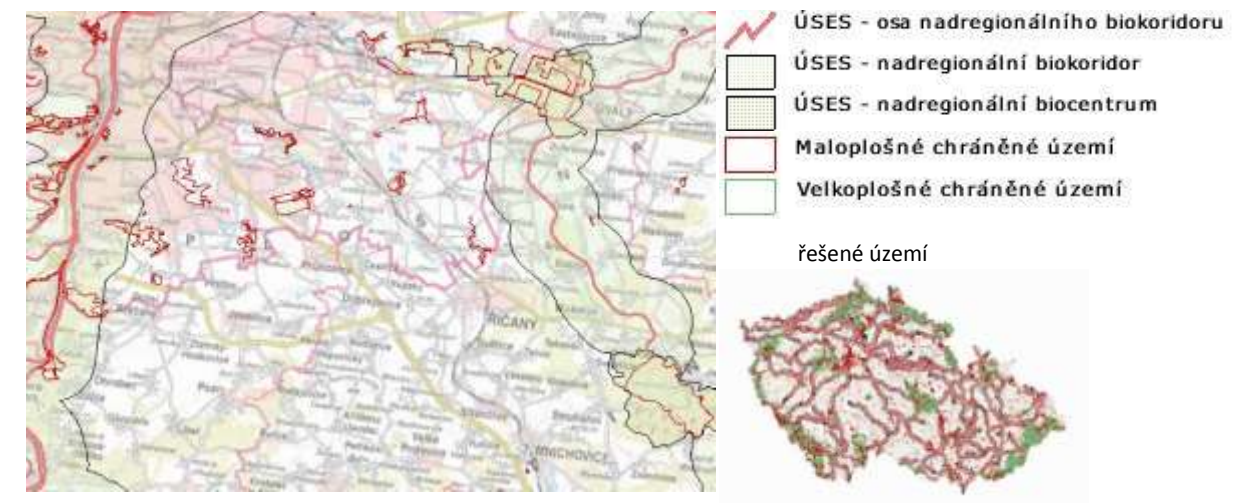
V řešeném katastrálním území se nenachází žádná maloplošná ani velkoplošná chráněná území. Pouze v roce 1994 byla Dendrologická zahrada v Průhonicích registrována jako významný krajinný prvek.

ÚSES krajiny je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální ÚSES (zákon č. 114/1992 Sb.).

Nadregionální ÚSES se v řešeném území nenachází. Průhonický park je kostrou místního ÚSES, je funkčním místním biocentrem. Parkem prochází také regionální biokoridor, který dále pokračuje údolím potoka Botiče.

Mapa č. 14 - Typologie krajiny ČR podle reliéfu (geoportal.cenia.cz)

Mapa č. 16 - ÚSES (mapy.nature.cz)

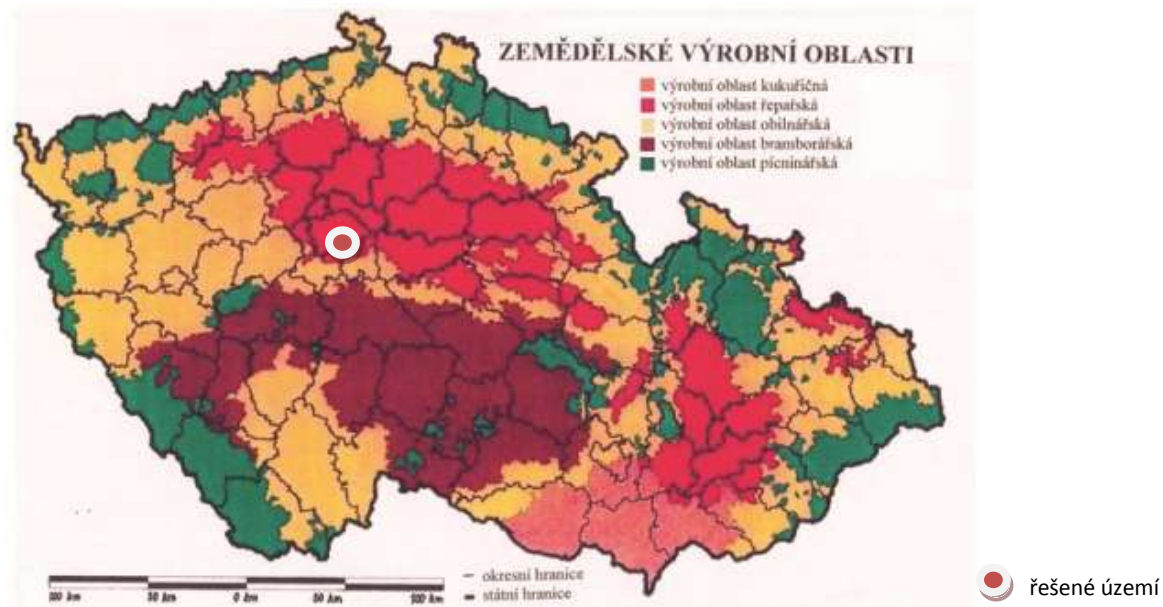
4.2.9 Rajonizace

Oblast Průhonic dle rajonizace podle vegetačních stupňů vřdčích dřevin spadá do dubového vegetačního stupně, který se nachází do nadmořské výšky 400m. Tato rajonizace řadí dřeviny dle nároků na klima (Hurych, 1985).

Výrobní zemědělský typ	Nadmořská výška v metrech	Vegetační stupeň vřdčích dřevin
vysokohorský	1800-2000	klečový
	1350-1500	smrkový
horský	800-900	bukový
bramborářský	500	
řepařský	350-400	dubový
kukuřičný	200	

Tabulka č. 1 - Srovnání výrobních zemědělských typů a vegetačních stupňů dřevin (Hurych, 1985).

Katastrální území Průhonic dle rajonizace podle výrobních zemědělských typů se nachází v oblasti řepařské.

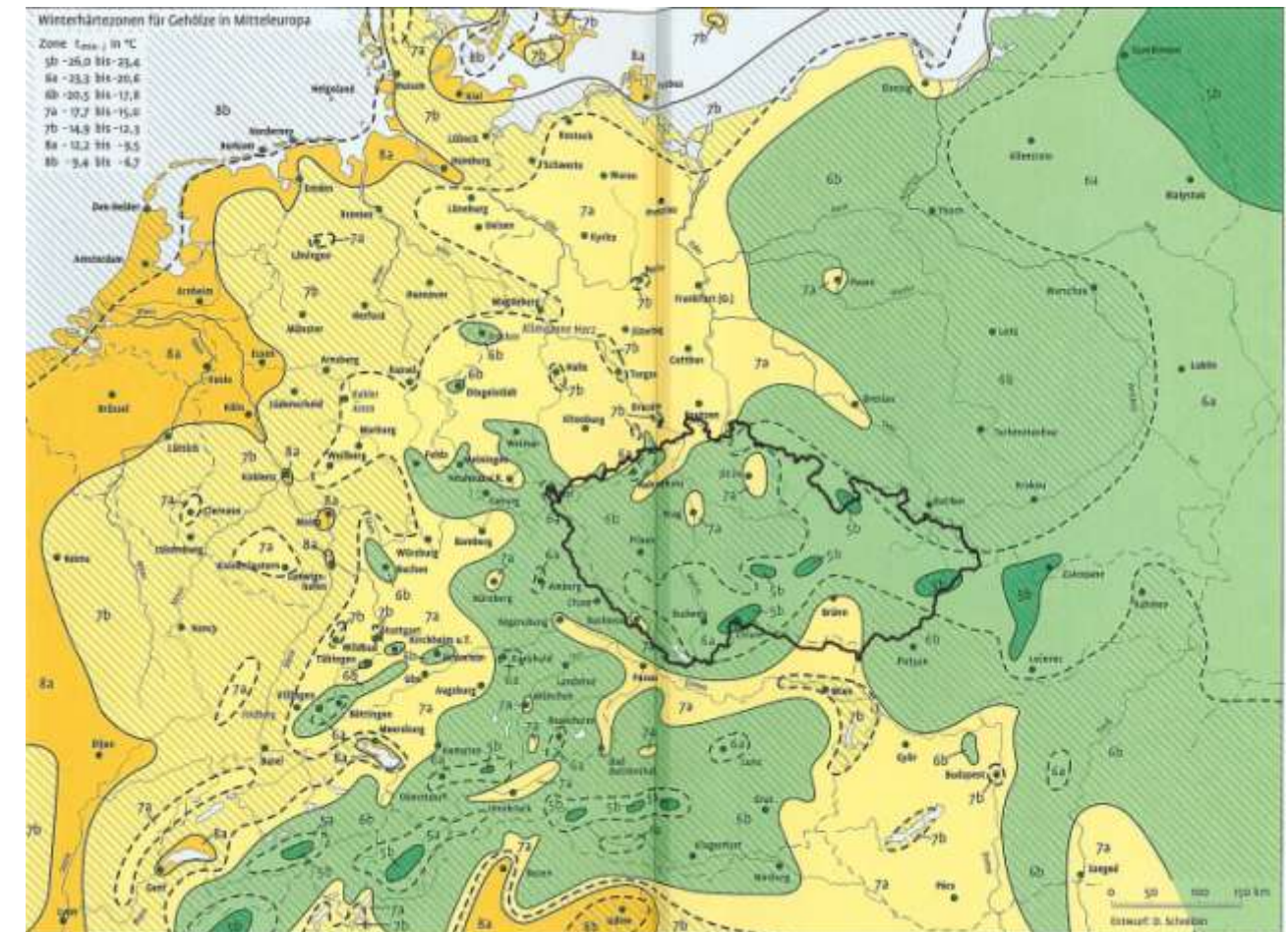
Mapa č. 17 - Rajonizace podle výrobních zemědělských typů (etext.czu.cz)

Zóny mrazuvzdornosti se v České republice nacházejí čtyři dle Roloffa a Bärtelse, 2006. Jedná se o podrobnější rozdělení pouze v Evropě.

zóna	teplota (°C)
5b	-26,0 do -23,4
6a	-23,3 do -20,6
6b	-20,5 do -17,8
7a	-17,7 do -15,0

Tabulka č. 2 – Zóny mrazuvzdornosti v ČR (Roloff a Bärtels, 2006).

Z přiložené mapy č. 18 je patrné, že okolí Prahy (kam spadá i řešená oblast Průhonic) se nachází v zóně 7a, jedná se tedy o nejteplejší oblast České republiky. Zóna 7a je ještě patrná kolem Jičína, v severozápadní části a v jihozápadní části (Morava) naší republiky. Převážná část spadá do chladnějších zón.

řešené území

Mapa č. 18 – Zóny mrazuvzdornosti - Evropa (Roloff a Bärtels, 2006)

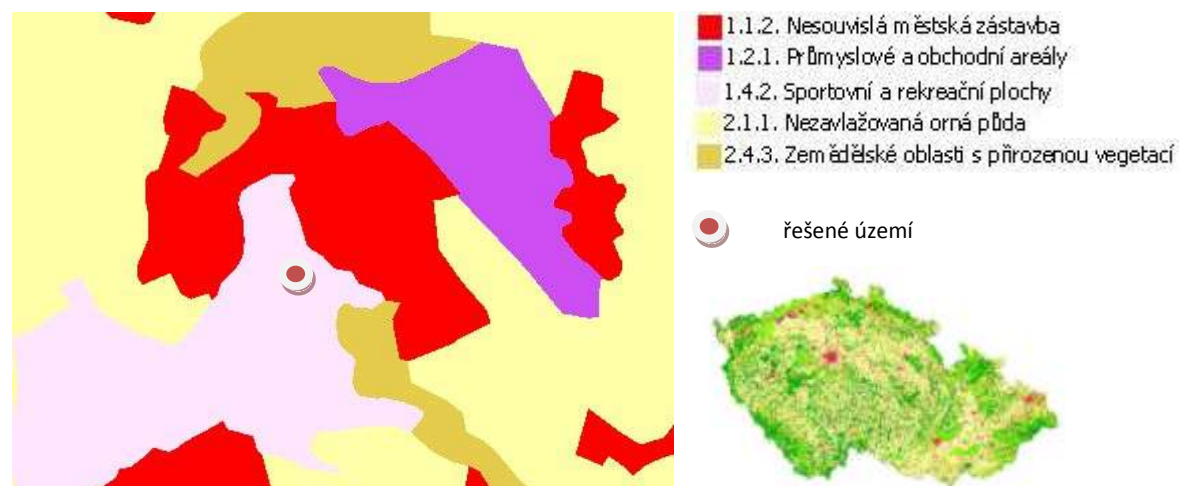
4.3 Celkové uspořádání katastrálního území

4.3.1 Charakteristika území

Z tabulky vyplývá, že v řešeném území převažuje zemědělská půda – 426ha, a to především orná půda – 314ha. Dále mají v katastru velké zastoupení i zahrady, které zaujímají 100ha. Mezi nejméně zastoupené plochy patří trvalé travní porosty – 3ha, ovocné sady – 9ha a lesní půda – 15ha.

orná půda	314
zahrady	100
ovocné sady	9
trvalý travní porost	3
zemědělská půda	426
lesní půda	15
vodní plochy	25
zastavěné plochy	31
ostatní plochy	273

Tabulka č. 3 - Výměry pozemků v řešeném území (risy.cz)

Mapa č. 19 – Corine, land cover 2006 (geoportal.cenia.cz)

4.3.2 Charakteristika Průhonického parku

Průhonický park, který vybudoval hrabě Arnošt Emanuel Silva-Tarouca, je jedinečný svého druhu u nás i v Evropě. Leží na soutoku Jesenického a Dobřejovického potoka s Botičem, který protéká celým parkem. Areál s rozlohou více než 200ha a přibližně 40km cest, je rozdělen státní silnicí z Dobřejovic na část přední (blíže k zámku) – „Park“ a zadní část – „Obora“. Střední část celého parku obou partií tvoří rozlehlé údolí s různě strmými svahy, okrajové části parku jsou spíše rovinnaté (Hieke, 1984).

Prostorovou kompozici parku ovlivnila jak výrazná morfologie terénu v údolích potoků, tak i inspirace krajinářskými parky v Anglii a Německu. Rozmanitost terénu a dostatek vláhy umožnily jedinečným způsobem dotvořit původní lesní porosty obory a údolní louky strukturovanými předsadbami skupin a solitér s akcentem na jejich estetický účinek i botanickou hodnotu. Vznikla tak téměř dokonalá iluze podhorské krajiny, nákladně a umělecky vytvořená v nevýrazné agrární krajině Průhonické plošiny (Hendrych, 2011).

Pevný rámec parkové kompozice byl dán dvěma dlouhými průhledy, které se rozvíjí z terasy nádvoří zámku. Hlavní průhled vede prostorem přes plochu Podzámeckého rybníka a loukami s dominantní skupinou červenolistých buků až na svah ostrohu, na jehož vrcholu stojí glorieta s vyhlídkou. Druhý průhled vpravo prochází porosty jehličnatých dřevin a byl navržen zejména pro pohledy z parku směrem k zámku. I v zadní části parku je prostor bývalé obory pevně strukturován úzkými průhledy, které se otvírají od rybníka Labešky. Nejdelší průhled v této části sleduje toky Botiče a Jesenického potoka, jiné byly nárůstem okolní vegetace již zčásti uzavřeny (Hendrych, 2011).

Průhonický park se uvádí jako příklad šťastného sloučení prostorového řešení krajinářského parku s bohatými ukázkami dřevin, z nichž velké množství je cizokrajného původu. Park je působivý a zvláštní v každém ročním období a také v jakékoliv denní době. Význam díla Arnošta Emanuela Silva-Taroucy je nejen v nově založeném krajinářském parku, ale také v tom, že dosáhl mimořádných výsledků při zavádění cizokrajných rostlin (Pacáková-Hošťálková, 2004).

4.4 Historický vývoj území

4.4.1 Historický vývoj obce Průhonice, Průhonického parku i zámku

První historické důkazy o osídlení této oblasti spadají již do 5. tisíciletí před naším letopočtem. Na levém břehu potoka Botič byly nalezeny archeologické důkazy. První písemná zmínka je z roku 1187 o vysvěcení románského kostela Narození Panny Marie. Kostel byl vysvěcen pražským biskupem Jindřichem Břetislavem z rodu Přemyslovců.

Ve vlastnictví průhonického panství se vystřídalo několik majitelů. Z dochovaných zápisů ze 70. let 13. století je patrné, že ves byla majetkem Zdislava z Průhonic. Vsi již dominovala dřevěná románská tvrz z 12. století, která byla v blízkosti kostela. Dále byli majiteli páni z Říčan a jejich období patřilo k významným obdobím průhonického panství. Majitelů se zde vystřídala celá řada, uvádí se až 40. Mezi ně patří například rod panošů z Průhonic, pražští měšťané, Dubečtí z Dubče, rytíři Zápští, jezuité od sv. Klimenta, rod Dohalských z Dohalic nebo rodina Nostitz-Rhineck.

Ve 14. století byla tvrz přestavěna na kamenný gotický hrádek pány z Říčan a v 16. století z hrádku vznikl renesanční zámek. To bylo zásluhou rodu Zápských.

Na počátku 17. století byly součástí průhonického panství zahrady, štěpnice, pivovar i ves s kovárnou. V té době patřilo panství Andreasu Hannewaldovi z Eckendorfu. V době třicetileté války byly Průhonice zpustošeny a s obnovou začal Antonius Binago a jeho syn Augustin. Skoro celé 18. století panství patřilo rodu Desfours, tento rod zde založil okrasnou i ovocnou zahradu a nechal vystavět oranžérii.

Klasicistní podobu získává zámek v roce 1800, kdy panství patřilo hraběti Janu Nepomuku Nostitz-Rhineck. A v roce 1885 se již do Průhonic dostal hrabě Arnošt Emanuel Silva-Tarouca (1860 – 1936) díky sňatku s vnučkou hraběte Alberta Nostitz-Rhineck Marií Antonií. V té době byl zámek přestavěn do novorenesančního stylu architektem Jiřím Stibralem.

S velkým úsilím, trpělivostí a finančními náklady se podařilo dosáhnout A. E. Silva-Tarouci arondace pozemků. Rozšířením ploch rybníků, vybudováním jezů a přepadů na potocích Botiče, Jesenického a Dobřejovického, dosáhl vyrovnání vodních poměrů i oživení parku po stránce estetické. Po seznámení se s terénem vybudoval na 40km cest, které zde dosud zcela chyběly. V porostech dřevin vybral nadějně mladé stromy, které byly postupně uvolňovány. Nové rostliny byly vysazovány bez plánu, podle citu a sladění s okolím. Na okrajích, zejména severním a východním, byly vytvářeny ochranné pásy, a to hlavně smrku a jedle s bukem či dubem, sloužící nejen jako ochrana proti větrům, ale také k zakrytí nevzhledného okolí. Park doplnil průhledy, vyhlídkami i volnými loukami, na skalnatých partiích nad Botičem vybudoval rozlehlé Alpinum. Na těchto úpravách a introdukcích exotických dřevin se výrazně podílel slavný německý dendrolog evropského formátu Camillo Schneider (1876 – 1951). Nejvzdálenější partie dnešního parku, okolí rybníka Bořina, byla zakoupena v roce 1904. Zdejší, podle popisu A. E. Silva-Taroucy, pusté pozemky byly osázeny především cizokrajnými dřevinami. Úspěšně započatý rozvoj parku zabrzdila první světová válka a po ní ztenčené finanční prostředky majitele, který proto v roce 1927 prodává celé průhonické panství československému státu. Stát ho postupuje do správy Státních pokusných objektů zemědělských, zaměřených na zahradnický, sadovnický a krajinářský výzkum (Roudná, 1985).

V roce 1946 byl v zámku zřízen Výzkumný ústav okrasného zahradnictví – dnešní Výzkumný ústav Silva-Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. (VÚKOZ). Od roku 1962 sídlí v průhonickém zámku také Botanický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., který vykonává i funkci správce Průhonického parku. Zámek je bohužel veřejnosti nepřístupný, ale do budoucna se uvažuje o

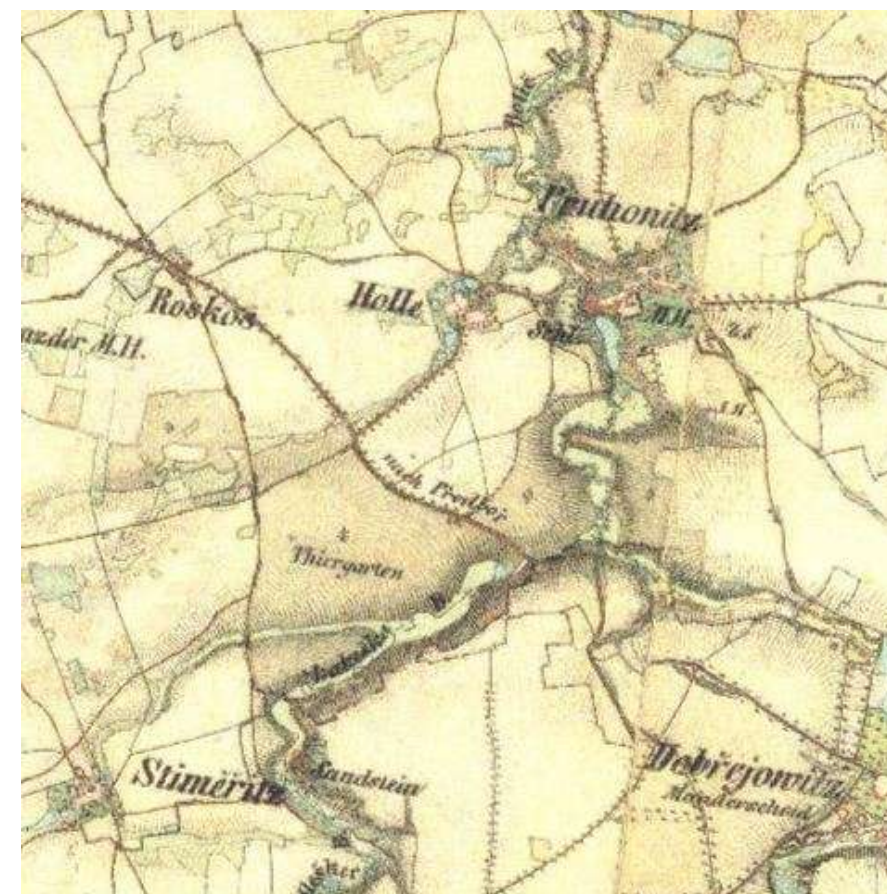
rekonstrukci a částečnému zpřístupnění interiérů. V 70. letech 20. století zde vznikla Dendrologická zahrada VÚKOZ, v níž je na 73 ha soustředěno cca 5 000 druhů dřevin a trvalek.

K zásadním změnám vzhledu obce a z větší části i funkčního využití jejího administrativního území došlo po roce 1989. Zámecký park v Průhonicích se současnou rozlohou 250 ha je od roku 2010 Národní kulturní památkou a společně s unikátní sbírkou domácích a cizokrajných dřevin (cca 1 600 druhů) a bylin je zapsán v Seznamu světového dědictví UNESCO.

Z přiložených historických map č. 20-23 je patrný postupný vývoj Průhonického parku. Už při I. vojenském mapování je zřejmé, že v okolí Průhonic se nacházely lesní porosty. Přibližná dnešní podoba parku je znatelná již při III. vojenském mapování. Letecký snímek z roku 1953 dokazuje, že v okolí Průhonického parku se nacházely pouze zemědělské pozemky. V dnešní době je park obklopen z velké části novou zástavbou. K dalšímu porovnání slouží historické mapy č. 24 a 25, z kterých je patrné, že plán I. byl pořízen před rokem 1904, kdy součástí parku ještě nebyla nevzdálenější partie parku, tzv. Obora. V té se nachází vybraná část k rekonstrukci, která už je jasná z plánu II.

Mapa č. 20 - I. vojenské mapování 1764 – 1768 (oldmaps.geolab.cz)

Mapa č. 21 - II. vojenské mapování 1836 – 1852 (oldmaps.geolab.cz)

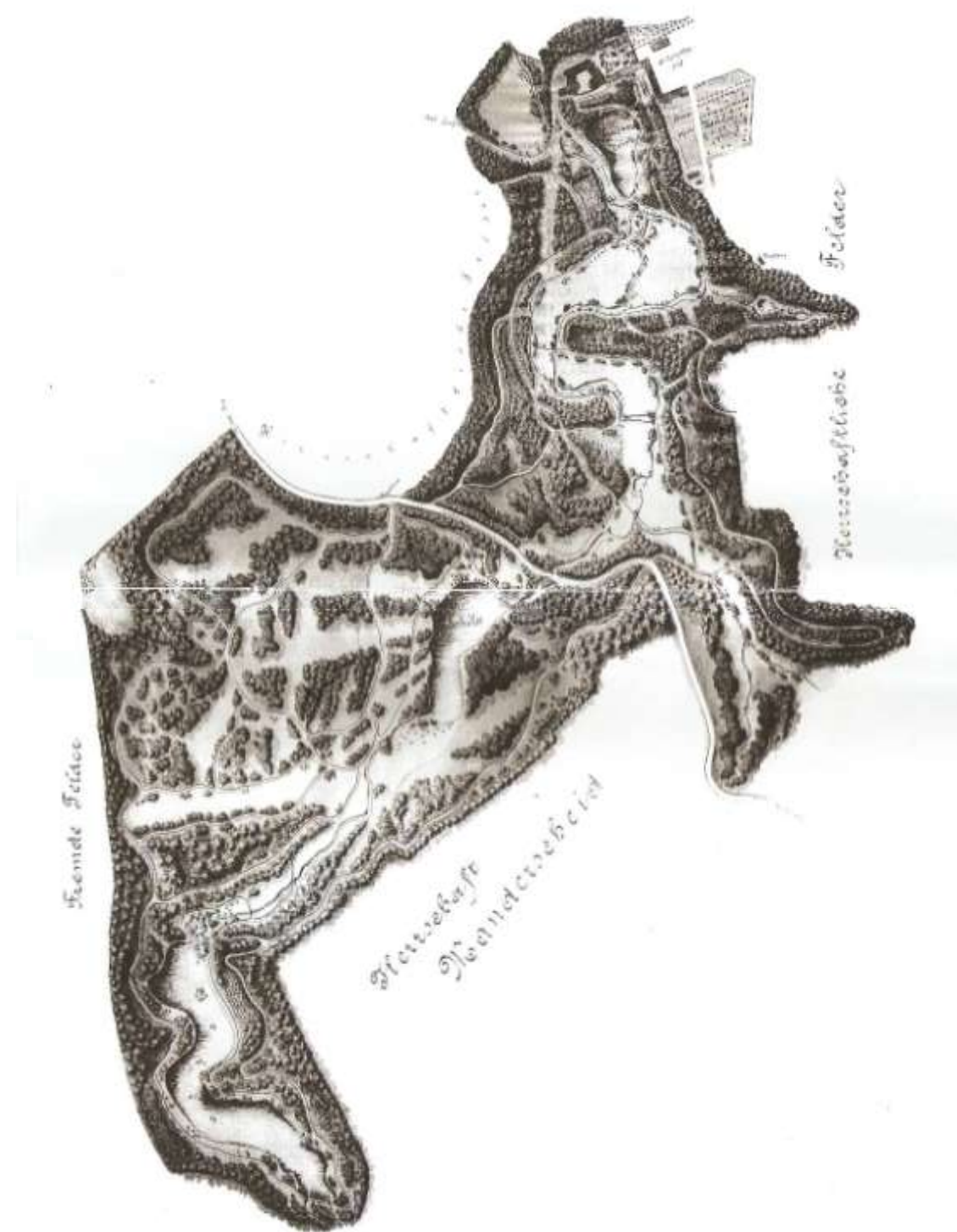
Mapa č. 22 - III. vojenské mapování 1877 – 1880 (oldmaps.geolab.cz)

Mapa č. 23 – Letecký snímek Průhonice, rok 1953 (kontaminace.cenia.cz)

Mapa č. 24 – Historická plán I. Průhonického parku (Tarouca, 1909)

Mapa č. 25 – Historická plán II. Průhonického parku (Tarouca, 1909)

5. VLASTNÍ PROJEKT

5.1 Hodnocení stávajícího stavu

Průhonický park se rozkládá v jihozápadní části katastrálního území Průhonic. Z velké části je obklopen zástavbou a je rozdělen na dva celky státní silnicí z Dobřejovic. Zájmové území se nachází ve vzdálené části parku, v tzv. Oboře. Obořa je odlehlejší a klidnější částí Průhonického parku a nabízí návštěvníkům více přírodnější prostředí. Jedná se o jižní cíp této lokality – okolí rybníka Bořín. Tato část byla zakoupena jako poslední v roce 1904. Původně tyto vzdálené pozemky sloužily jako obořa pro zvěř (viz příloha č. 2 – Vymezení Průhonického parku, příloha č. 3 – Vymezení vybrané části Průhonického parku).

Nejbližší vstup do tohoto místa je z chatové oblasti Osnice a z obce Zdiměřice. Dalším vhodný vstup je z parkoviště u silnice z Dobřejovic. Využití hlavního vstupu z průhonického náměstí je taktéž možné.

Vybrané území má přibližně 30ha, z toho 10 ha zabírá rybník Bořín, který připomíná meandrující řeku skalním kaňonem. Územím protéká také potok Botič, který v jihovýchodní části vytváří zamokřené oblasti vhodné pro růst vlhkomilných a bahenních rostlin. V severní části se nachází hráz, přes kterou je veden dřevěný můstek. Zde rybník Botič vytváří malé kaskády.

V severní části zkoumaného území se nachází skalní útvary, které poskytují významné výhledy na rybník Bořín. Je zde vedena vyhlídková cesta a jedná se o nejvyšší místo Průhonického parku.

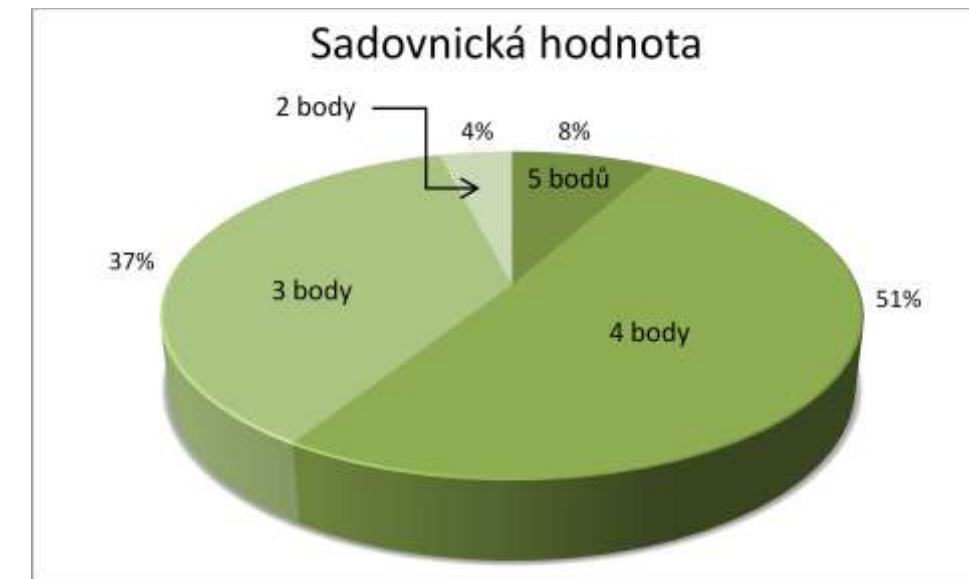
V severozápadní části v blízkosti rybníka Bořín je dodnes zachován hraniční dům, tzv. Wachhaus.

5.1.1 Hodnocení současného stavu dřevin

V této lokalitě vytvořil hrabě Silva-Tarouca kompozici atraktivní svou barevností jak v době rašení, tak v době podzimního vybarvení. Listnatým dřevinám zde celoročně kontrastují bohaté výsadby jehličnanů svou tmavou zelení.

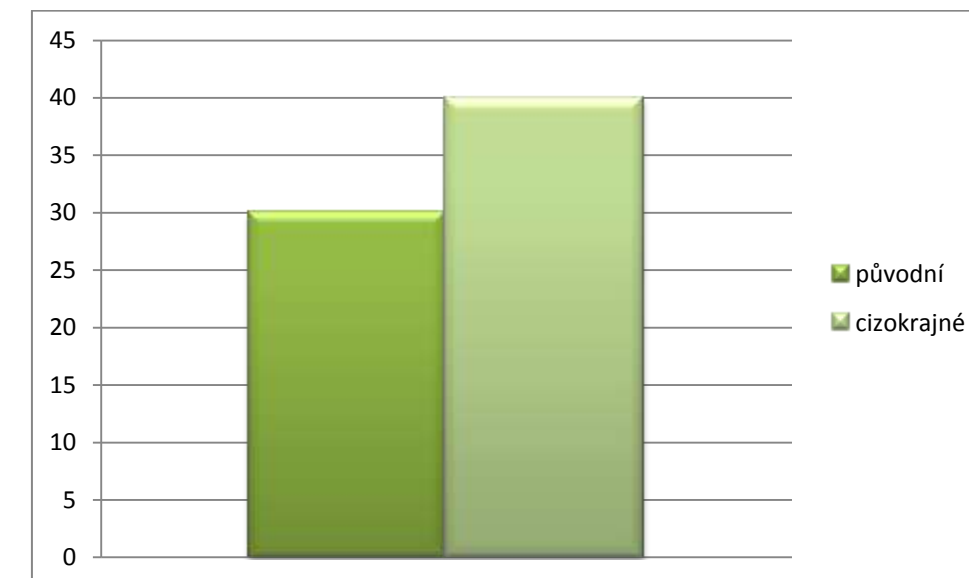
Moje bakalářská práce sloužila jako podklad pro hodnocení stávajícího stavu dřevin. Důležitou součástí byla inventarizaci dřevin. Inventarizace probíhala zejména na jaře roku 2011 a celkem bylo zinventarizováno 450 dřevin kolem rybníka Bořín – od cesty směrem ke břehu. V této lokalitě se nachází velké množství cenných a hodnotných dřevin.

Převážná většina dřevin je ve velmi dobrém zdravotním stavu, což dokládá přiložený graf se sadovnickou hodnotou (Graf č. 2 - Sadovnická hodnota dřevin v zájmovém území u rybníka Bořín). Hodnocené území je ve stabilním stavu a není potřeba odborných zásahů. Více jak polovina dřevin byla zařazena do I. a II. klasifikační třídy (bodové hodnocení 4 a více bodů), do které spadají velmi hodnotné dřeviny. U dřevin zařazených do těchto tříd je předpoklad rozvoje pro řadu dalších desetiletí.

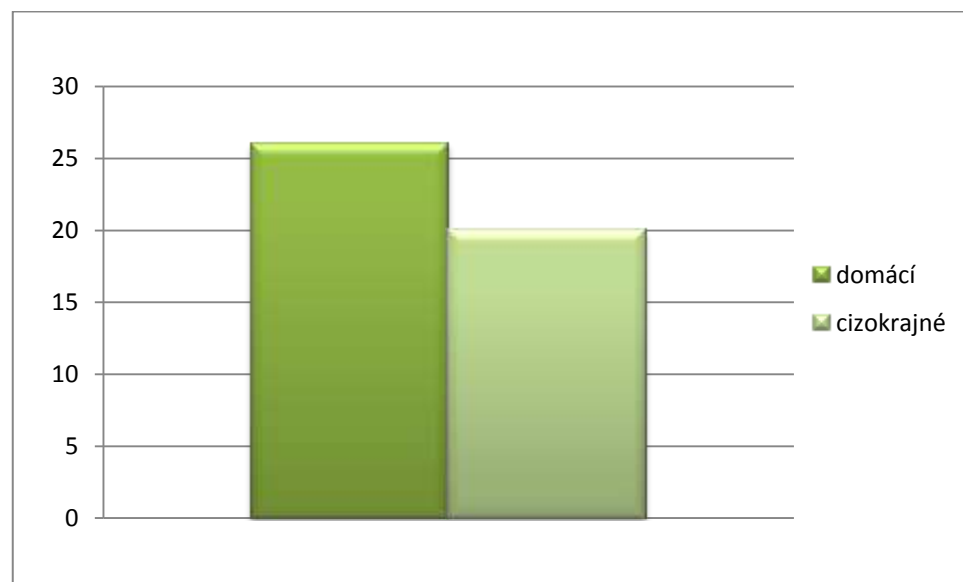
Graf č. 2 - Sadovnická hodnota dřevin v zájmovém území u rybníka Bořín

Nachází se zde mnoho zajímavých cizokrajných dřevin, některé druhy byly v Průhonickém parku použity jako první po introdukci do Čech. Jedná se například o *Quercus rubra* (dub červený) či *Metasequoia glyptostroboides* (metasekvoje čínská). Introdukované dřeviny v této lokalitě převažují, a to zejména dovezené se Severní Ameriky.

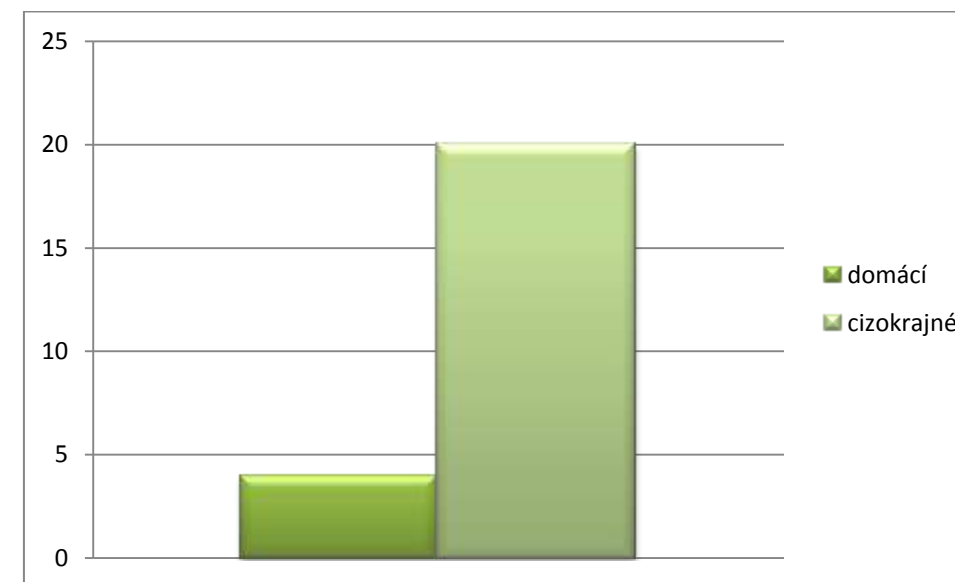
Graf č. 3 - Domácí x cizokrajné dřeviny celkem

U druhové skladby listnatých dřevin převažují domácí dřeviny, které jsou nejvíce zastoupené druhem *Quercus robur* (dub letní). Nepůvodní druhy pocházejí nejvíce ze Severní Ameriky a největší počet zástupců v této části má *Quercus rubra* (dub červený).

Graf č. 4 - Listnaté dřeviny domácí x cizokrajné

U jehličnatých dřevin výrazně převažují introdukované dřeviny. Většina se k nám opět dostala ze Severní Ameriky a nejvíce se v této části nachází *Pseudotsuga menziesii* (douglaska tisolistá). Z domácích jehličnanů je to *Taxus baccata* (tis červený).

Graf č. 5 - Jehličnaté dřeviny domácí x cizokrajné

LISTNATÉ DŘEVINY – CIZOKRAJNÉ				
Latinský název	počet ks	původ	zóna	introdukce do ČR
<i>Acer circinatum</i>	1	SA	5b	
<i>Acer negundo</i>	2	SA	4	1853 (Královská obora Praha)
<i>Acer saccharinum</i>	2	SA	5b	1835 (Královská obora Praha)
<i>Ailanthus altissima</i>	1	Asie	6b	1865 (Hluboká)
<i>Carya laciniosa</i>	1	SA	6b	1910
<i>Carya ovata</i>	2	SA	6b	1865
<i>Crataegus intricata</i>	1	SA	5b	
<i>Gleditsia triacanthos</i>	3	SA	6a	1835 (Praha)
<i>Juglans nigra</i>	3	SA	5b	1835 (Královská obora Praha)
<i>Morus alba</i>	1	Asie	5b	1627
<i>Populus alba</i>	2	E, Asie	4	
<i>Prunus maackii</i>	1	Asie	4	
<i>Pterocarya fraxinifolia</i>	2	Kavkaz	5b	1844 (Královská obora Praha)
<i>Pterocarya stenoptera</i>	5	Asie	7a	1910
<i>Quercus macranthera</i>	1	Kavkaz	6a	
<i>Quercus palustris</i>	1	SA	5b	
<i>Quercus rubra</i>	53	SA	5b	1895 (Průhonice)
<i>Ribes sanguineum</i>	1	SA	5b	1818
<i>Symphoricarpos albus</i>	1	SA	3	1879 (Evropa)
<i>Zelkova serrata</i>	4	Asie	6a	1927

Tabulka č. 4 - Listnaté dřeviny cizokrajné

JEHLIČNATÉ DŘEVINY - CIZOKRAJNÉ				
Latinský název	počet kusů	původ	zóna	introdukce do ČR
<i>Abies concolor</i>	6	SA	5a	
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	8	SA	5b	1859 (Nové Hrady)
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	1	SA	5b	1863 (Červený Hrádek u Chomutova)
<i>Chamaecyparis pisifera</i>	5	Asie	4	1865 (Hluboká)
<i>Jiniperus virginiana</i>	1	SA	4	1664 (Evropa)
<i>Larix kaempferi</i>	6	Asie	5a	1845 (Sychrov)
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	17	Asie	6b	1849 (Průhonice)
<i>Picea breweriana</i>	1	SA	6a	1897 (Evropa)
<i>Picea engelmannii</i>	6	SA	4	1879 (Sychrov)
<i>Picea koyamai</i>	2	Asie	6b	1935
<i>Picea omorika</i>	2	Balkán	5a	1906 (Praha Krč)
<i>Picea pungens</i>	1	SA	4	1910
<i>Pinus heldreichii</i>	2	Balkán	6a	1910
<i>Pinus monticola</i>	4	SA	6a	
<i>Pinus nigra</i>	30	Evropa	5b	
<i>Pinus ponderosa</i>	4	SA	5b	1845 (Sychrov)
<i>Pinus strobus</i>	4	SA	5a	1802
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	34	SA	5a	1827 (Evropa)
<i>Thuja occidentalis</i>	1	SA	5a	1536 - 1566? (Evropa)
<i>Thuja plicata</i>	1	SA	5b	1844 (Praha Smíchov)

Tabulka č. 5 - Jehličnaté dřeviny cizokrajné

Z příložených tabulek č. 4 a 5, kde jsou uvedeny cizokrajné listnaté a jehličnaté dřeviny ve vybrané části Průhonického parku, jsou patrné jejich počty. Dále jsou v tabulkách zaznamenány místa původu a rok introdukce do naší republiky. Důležité jsou ovšem zóny mrazuvzdornosti u jednotlivých dřevin. Oblast Průhonic spadá do zóny 7a (rozmezí nejnižších teplot je od $-17,7^{\circ}\text{C}$ do -15°C). Žádné z uvedených nepůvodních dřevin nespádají do vyšších zón, takže jsou vhodné do těchto podmínek a bez jakýchkoliv problémů by měly v této lokalitě přezimovat.

Mezi významné dřeviny ze zástupců listnatých dřevin patří zejména *Carya ovata* (ořechovec vejčitý) a *Carya laciniosa* (ořechovec dřípátý), které se vyznačují svou zajímavou borkou a jedlými oříšky. Tyto dřeviny se nachází v jižní části hodnoceného území. Další dřevinou s velmi dekorační borkou je *Prunus maackii* 'Amber Beauty' (slivoň Maackova), která roste na levém břehu rybníka Bořín. Zajímavým habitem se vyznačuje *Quercus palustris* (dub bahenní), který má převislé větve a roste v zadní části u ústí potoka Botiče do Bořína. Zde má velmi vhodné podmínky pro růst, neboť vyžaduje vlhko.

Z jehličnanů jsou významné především metasekvoje – *Metasequoia glyptostroboides* (metasekvoje čínská), která pochází z Asie a řadí se k opadavým jehličnatým dřevinám. Skupina těchto zajímavých dřevin roste v jižním cípu v zamokřené oblasti potoka Botiče. Tyto podmínky vyžadují. Rostou zde jak staré exempláře, tak v nedávné době proběhla i výsadba mladých metasekvojí.

K hodnocení dřeviny byly použity knihy od těchto autorů Horáček (2007), Koblížek (2000), Kelly (2004). Využit byl i internetový zdroj <<http://databaze.dendrologie.cz/>>.

5.1.2 Celkové hodnocení

Průhonický park patří k nejvýznamnějším krajinným prvkům jihovýchodně od hlavního města Prahy. Je vyhledávaným místem pro odpočinek a rekreaci.

Celkový stav zájmového území je v poměrně dobrém stavu. Nevýhodou této části je vzdálenost. Toto místo navštíví zejména lidé z okolních obcí (Zdiměřice, Osnice), a to za účelem vyvenčení svých psích mazlíčků. Vhodné by bylo opravit mobiliář, upravit zídky u vyhlídkové cesty nad Bořínem a ukázat návštěvníkům podstatu přírodně-krajinářského parku – výhledy a průhledy a poukázat jim na některé významné cizokrajné dřeviny v této části. Snahou je tedy do této odlehlejší části dostat více návštěvníků, kteří mají zájem o tuto přírodní památku.

5.1.3 Fotodokumentace

Výhledy

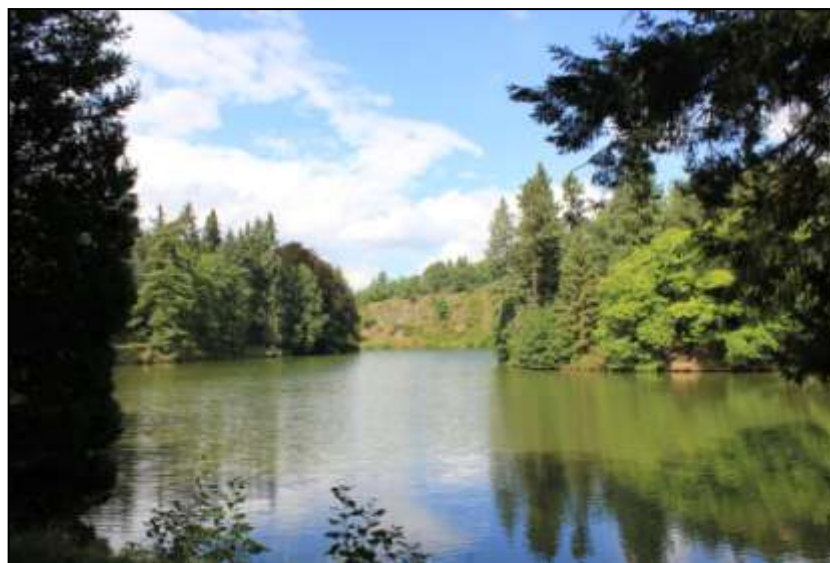
Obr. 1-3 - Výhledové místo na skalním masivu nad rybníkem Bořín. Proměny během ročních období (léto, podzim, zima). Pohled do zadní části vybrané lokality.

Obr. 4-6 - Výhledové místo na skalním masivu nad rybníkem Bořín. Proměny během ročních období (léto, podzim, zima). Pohled do severního zákoutí rybníka. Toto vyhlídkové místo je ve vybraném území nejvýznamnější.

Obr. 7-8 - Výhledové místo v zadní části lokality na levém břehu rybníka Bořín. Proměny během ročních období. Zde se významně projevuje i zrcadlení.

Obr. 9-10 - Výhledové místo ve střední části území. Pohled na vynořující se skalní masiv. Viditelné proměny ročních období (léto, podzim).

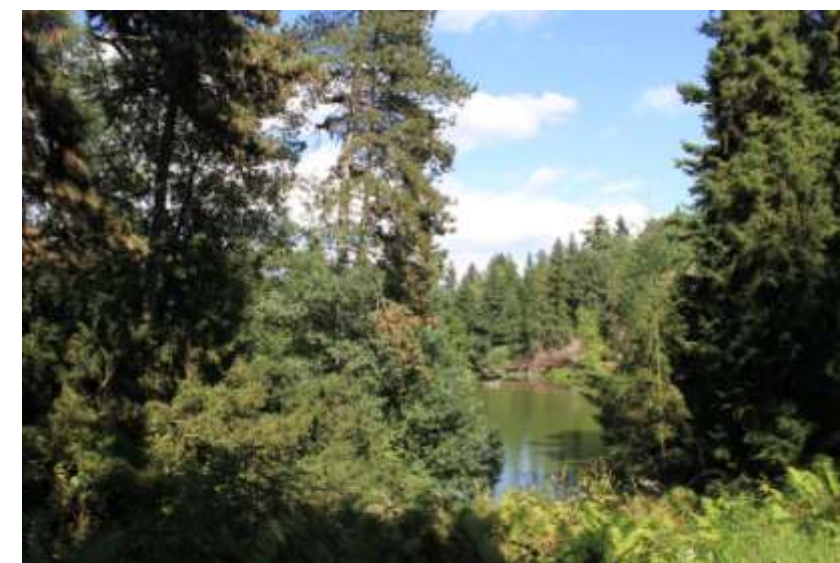
Obr. 11-12 - Výhled do zadní části, zejména na pravý břeh rybníka Bořín. Viditelné proměny ročních období (léto, podzim). V podzimním čase je znatelné zrcadlení.

Obr. 13-14 - Výhledové místo do zadní části, zejména na levý břeh rybníka Bořín. Proměny během ročních období (léto, podzim).

Obr. 15-16 - Výhled na skalní masiv z protější strany břehu. Viditelné proměny ročních období (léto, podzim).

Obr. 17-18 - Úzký průhled na dřevěný mostek na hrázi rybníka Bořín. Proměny ročních období nejsou zde tak znatelné, neboť v této části území se nachází převážně jehličnaté dřeviny.

Mobiliář, cesty, zidky

Obr. 19-26 - Na těchto fotografiích je znázorněný mobiliář, který je v dostačujícím stavu. Odpadkové koše ale nevyhovují. Často jsou přeplněné a poničené. Lavičky by bylo vhodné znovu natřít. Cesty jsou v poměrně dobrém stavu. Zidky u vyhlídkové cesty nad Bořínem jsou ve velmi špatném stavu. Vyžadují nutnou opravu, hlavně z bezpečnostního hlediska. Schody ke hrázi Bořína zapadají do parku, ale jejich stav už není moc dostačující.

Zajímavosti území

Obr. 27 - Skalní masiv pod vyhlídkovou cestou nad rybníkem Bořín. Je výraznou dominantou tohoto území.

Obr. 28 - Zachovaný hraniční dům, tzv. Wachhaus. Nachází se v severní části vybraného území.

Obr. 29 - Vodopád pod hrází rybníka Bořín.

Obr. 30 - Ořechovec vejčitý (*Carya ovata*) je původem ze Severní Ameriky a má velmi dekorativní kůru, která se odlupuje v plátech. Tyto stromy rostou v jižním cípu vybraného území.

Obr. 31 - Metasekvoje čínská (*Metasequoia glyptostroboides*) je opadavý jehličnan původem z Asie. Je pravděpodobné, že první semínka byla v Čechách použita právě zde v Průhonicích.

Obr. 32 - Dub bahenní (*Quercus palustris*) pochází se Severní Ameriky a vyžaduje vlhké půdy. Je zajímavý především svým habitem, některé jeho větve jsou převislé. Ve vybraném území se nachází v jižním cípu, u ústí potoka Botič do Bořína.

5.2 Navrhované řešení

5.2.1 Koncept

Jak je patrné z přílohy č. 5 koncept byl převážně zaměřen na vytvoření vyhlídkových míst, zviditelnění zajímavých dřevin a na doplnění mobiliáře ve vybrané části Průhonického parku. Tato oblast je velice cenná a hodnotná jak z hlediska dendrologického, tak i přírodního. Nachází se zde mnoho zajímavých cizokrajných dřevin. Skalní masiv, který se nachází v severní části území, umožňuje jedinečné výhledy na rybník Bořín. Vodní hladina dotváří neobyčejný obraz krajinné scenérie díky zrcadlení.

Záměrem je vytvoření několika vyhlídkových míst, která by návštěvníkovi poukázala na podstatu přírodně-krajinářského parku. Na základě těchto míst by okolo rybníka vznikla naučná stezka. Vyhlídková místa by propojily informační panely u zajímavých dřevin v této části.

Mobiliář je v poměrně dobrém stavu, vhodné by bylo jeho doplnění ve stejném stylu, jako je současný. U stávajících laviček by postačil nový nátěr, jsou pouze zašlé a některé pokreslené od vandalů. Odpadkové koše by bylo vhodné celkově obměnit. Stávající nevyhovují ani nezapadají do prostředí. Jedná se o malé zelené plechové koše, které jsou často i poničené.

Hlavní podstatou rekonstrukce je vytvoření atraktivnějšího místa pro návštěvníky, jelikož se jedná o nejvzdálenější část Průhonického parku. Do budoucna by se mohly naučné stezky v parku rozšířit a propojit tak celé území.

5.2.2 Návrh

Na základě konceptu byl vytvořen návrh (příloha č. 6) vybrané části parku. Mapa je podrobněji zpracována, jsou vyznačena místa zastávek naučné stezky, popř. odbočky z hlavní cesty a u doplněného mobiliáře i směr výhledu, pokud to místo umožňuje.

Naučná stezka by začínala v severní části území. Byly by možné dvě varianty, začátek by byl buď u hráze rybníka Bořín nebo na skalním masivu nad rybníkem. Začátek u hráze by byl lehčí možností procházky touto částí, neboť by návštěvník nemusel šplhat do kopce na skalní masiv. Konec naučné stezky by byl na druhé straně u hraničního domku. Celá stezka by měla deset zastavení, z toho tři vyhlídková a zbývajících sedm by se věnovalo zajímavým dřevinám. Směr stezky by nebyl pevně dán, byla by možnost oboustranného průchodu.

Vyhlídková místa by byla vytvořena celkem tři. V mapě jsou označena trojúhelníkem s velkým tiskacím písmenem A-C. Vyhlídková místa by byla doplněna o informační panely s reliéfem výhledu. U informačního panelu B by byly popsány stručně zákonitosti průhledů a zrcadlení dle Marečka (1992).

První vyhlídkové místo A by bylo vytvořeno nad rybníkem Bořín na skalním masivu. Zde je krásný výhled, který je umocněn výškou skal. Důležité u vytvoření tohoto vyhlídkového místa je oprava zídek, které jsou ve velmi špatném stavu a z bezpečnostního hlediska je důležitá jejich oprava a stabilizace. Roli zde hraje samozřejmě i estetické hledisko. Další vyhlídkové místo B by bylo umístěno v zadní části rybníka. Zde by se návštěvník naopak mohl dostat až k vodní hladině, kde se zobrazuje hra světla a stínu a zrcadlení. Poslední vyhlídkové místo by se nacházelo naproti skalnímu masivu. Zde se člověku naskytne ničím nerušený výhled na skalní dominantu nad rybníkem.

Naučná stezka by byla navíc doplněna dalšími informačními panely s důležitými údaji o zajímavých dřevinách této lokality. U každé dřeviny by byla stručná charakteristika a zajímavost druhu. K tomuto popisu složily knihy od autorů Horáček (2007), Koblížek (2000), Hecker (2003) a internetový zdroj <<http://databaze.dendrologie.cz/>>. V mapě jsou dřeviny označeny čísly 1 – 7.

Přehled jednotlivých dřevin:

1. *Platanus x acerifolia* – platan javorolistý
2. *Quercus palustris* – dub bahenní
3. *Carya ovata* – ořechovec vejčitý
4. *Metasequoia glyptostroboides* – metasekvoje čínská
5. *Prunus maackii* 'Amber Beauty' - slivoň Maackova
6. *Pseudotsuga menziesii* – douglaska tisolistá
7. *Fagus sylvatica* 'Atropurpurea' - buk lesní

Poslední zastávka naučné stezky by byla u dochovaného kamenného domku. Jedná se o tzv. Wachhaus neboli hraniční dům.

V poslední řadě by rekonstrukce spočívala v obnově mobiliáře. Stávající lavičky by byly nově natřeny a doplněny celkem o dalších pět kusů ve stejném stylu. Odpadkové koše by byly úplně nahrazeny v celkovém počtu dvanácti kusů, neboť jsou v nevyhovujícím stavu. Další vhodnou úpravou

by byla rekonstrukce schodů vedoucích na hráz rybníka Bořín. Jejich stavu není moc vyhovující, dřevěné trámy se bortí a je po nich nepříjemná chůze.

5.2.3 Mobiliář, informační panely a technické prvky

U stávajícího mobiliáře by byla vhodná výměna odpadových košů v celkovém množství dvanácti kusů. Lavičky jsou v poměrně dobrém stavu a není potřeba jejich výměna, jejich stav by se pouze doplnil o nových pět laviček ve stejném stylu.

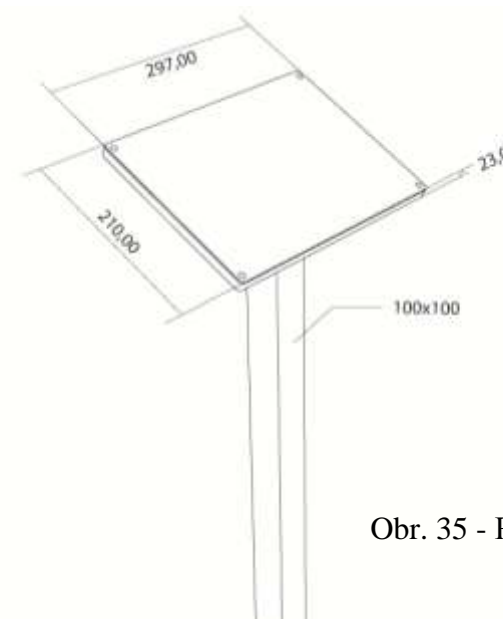
Obr. 33 - Mobiliář (www.lavicky-kose.cz)

Odpadkové koše by byly zvoleny betonové s dřevěným obkladem. Tím, že jsou vyrobené z betonu, mají velkou hmotnost a byly by odolnější vůči vandalům oproti současným košům. Zvoleny jsou také z toho důvodu, že ladí s lavičkami kvůli dosažení celkové harmonie území.

Informační panely by byly řešeny v jednoduchém stylu, aby se hodili jak k mobiliáři, tak do prostředí parku. Konstrukce tabule by byla v kombinaci dřeva a oceli s vrchní měděnou deskou, do které by byly vyryty jednotlivé navržené motivy (viz příloha 8 – 11 Informační panely).

Obr. 34 - Informační panel

Obr. 35 - Rozměry informačního panelu

Oprava zídek u vyhlídkového místa A by byla provedena z přírodního kamene odpovídajícímu současnému stylu. U rekonstrukce schodů k rybníku Bořín by byla vhodná stabilizace jednotlivých dřevěných trámů. Výměna není nutná, trámy jsou v dobrém stavu jen špatně usazené. Jelikož se jedná o přírodní schody, jednotlivé plochy schodů by bylo dobré dosypat štěrkem a utužit. Tyto práce, včetně obnovy laviček, by po dohodě byly provedeny přímo Správou Průhonického parku.

5.2.4 Ekonomické hledisko

Největší investice by spočívala v nákupu nového mobiliáře a informačních panelů. Jednalo by se o pět nových laviček, dvanáct odpadkových košů a deset informačních panelů.

Mobiliář by mohl být zakoupen u firmy Jafa Beton Styl, která se specializuje na parkové lavičky a koše z betonu s kombinací se dřevem. Rozměr laviček by byl 195x67x75cm a váha jedné lavičky 105kg. Odpadový koš by byl o objemu 130l a rozměry 60x60x68cm, hmotnost 192kg. Informační panely by bylo možné vyrobit na zakázku od firmy Intersign s.r.o., která se zabývá výrobou měděných cedulí. Rozměr informačního panelu by byl ve velikosti 29,7x21,0cm a výška by byla 100cm. Do jednotlivých cen položek je zahrnuta i doprava a instalace. Celková cena je pouze přibližná.

Popis	mj	počet	cena/mj	cena celkem
Lavička	ks	5	3 700,00 Kč	18 500,00 Kč
Odpadkový koš	ks	12	4 000,00 Kč	48 000,00 Kč
Informační panel	ks	10	4 800,00 Kč	48 000,00 Kč
Cena celkem bez DPH				114 500,00 Kč

Tabulka č. 6 – Rámcový propočet

6. DISKUSE

Diplomová práce potvrzuje význam krajiny pro člověka. Zejména potřeba rekreace a zelených ploch je u velkých urbanizovaných oblastí často nedostačující. S poznatky získanými v literární rešerši vychází najevo, jak je v dnešní době potřebná možnost rekreace v krajině. Je to dáno především důsledkem současného způsobu života a rekreace se proto stává jeho každodenní součástí. Je důležitá k obnovování tělesných i duševních sil člověka. Průhonický park má dobrou polohu vzhledem k Praze a celý park je jedinečné místo pro rekreaci a odpočinek.

Z technického hlediska by rekonstrukce vybrané části Průhonického parku, v okolí rybníka Bořín, nebyla příliš náročná. Jedná se o základní úpravy místa. Přesto jsou technické práce v tomto území potřebné, především z bezpečnostního hlediska, ale i estetického.

Po stránce ekonomické by byla nutná nemalá investice Správy Průhonického parku, která se o celý komplex stará a pečuje. Jednalo by se o náklady na zakoupení informačních panelů a na obnovu a doplnění mobiliáře. V neposlední řadě také úpravu stávajícího místa (oprava zídek na vyhlídkovém místě nad Bořínem, úprava schodů k hrázi rybníka). Na druhou stranu by to mohlo zvýšit zájem návštěvníků a tím i vyšší tržby ze vstupného. Z mého hlediska by bylo zajímavé vytvoření podobných naučných stezek po celém území parku a celkové propojení.

Úpravy v přírodně-krajinářském parku, který je národní kulturní památkou a je zapsán na seznamu UNESCO, by nebyly určitě příliš jednoduché. Proto se jedná spíše o menší úpravy, které by prostředí nějak výrazně nenarušily. Snahou je tedy dostat do této části více návštěvníků, neboť jde o nejvzdálenější místo parku, které je využíváno spíše pejskaři z nejbližšího okolí než lidmi, kteří hledají regeneraci v zeleném prostředí. Vybrané území je velmi cenné a hodnotné a nachází se v jižním cípu Průhonického parku. Hlavní myšlenkou bylo vytvoření několika zastavení jednak se základními principy přírodně-krajinářské kompozice, které v této části představují výhledy a průhledy, a také krátkou charakteristiku zajímavých dřevin této lokality.

7. ZÁVĚR

Cílem práce bylo vytvoření návrhu rekonstrukce vybrané části Průhonického parku s ohledem na jeho okolí. Jako podklad pro zpracování návrhu byl zhodnocen současný stav a proveden historický průzkum.

Důležité části práce byly:

- zhodnocení podkladových údajů včetně historie,
- fotodokumentace,
- hodnocení současného stavu vybrané části včetně dřevin,
- vlastní koncept a návrh rekonstrukce.

Vybraná oblast kolem rybníka Bořín je ve velmi dobrém a stabilním stavu jak z hlediska dendrologického, tak i přírodního. Návrh rekonstrukce byl vytvořen s ohledem na prostředí přírodně-krajinářského parku.

Podrobným zpracováním a propojením všech částí byl splněn cíl práce.

8. LITERATURA

- Havrlant, M., Buzek, L. 1985. Nauka o krajině a péče o životní prostředí. SPN. Praha. 126s.
- Hadač, E. 1982. Krajina a lidé. Academia. Praha. 156s.
- Hecker, U. 2003. Stromy a keře. Rebo Productions CZ. Dobřejovice. 238s. ISBN 80-7234-291-6.
- Hendrych, J., Kupka, J., Vorel, I., Líčeníková, M. 2011. Slavné zahrady a parky Středočeského kraje. Foibos books, s.r.o. Praha. ISBN 978-80-87073-36-0.
- Hieke, K. 1984. České zámecké parky a jejich dřeviny. SZN. Praha. 464s.
- Hnilička, P. 2008. Rozpustí se dnešní města do krajiny? In: Tvář naší země – krajina domova. Studio JB. Lomnice nad Popelkou. ISBN 978-80-86512-41-9.
- Horáček, P. 2007. Encyklopedie listnatých stromů a keřů. Computer Press. Brno. 752 s. ISBN: 978-80-251-1708-8.
- Hurych, V. 1985. Sadovnictví 2 – okrasné dřeviny. SZN. Praha. 208s.
- Kalusok, M. 2004. Zahradní architektura. Nakladatelství Computer Press. Brno. 192s. ISBN 80-251-0287-4.
- Kavka, B. 1959. Národní park a botanická zahrada v Průhonicích. SZN. Praha.
- Kelly, J. 2004. The Hillier Gardener`s guide to trees and shrubs. David and Charles. London. 640 s.
- Koblížek, J. 2000. Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků. Sursum. Tišnov. 551 s.
- Kyselka, I. 2007. Architektura krajiny a rekreace – architektura a urbanismus krajiny a zeleně. Ediční středisko Ostrava. 184s. ISBN 978-80-248-1642-5.
- Löw, J. Míchal, I. 2003. Krajinný ráz. Lesnická práce s.r.o. Kostelec nad Černými lesy. 552s. ISBN 80-86386-27-9.
- Mareček, J. 1992. Zahrada. Nakladatelství Noris. Praha. 304s. ISBN 80-900908-1-8.
- Mezera, A. a kol. 1979. Tvorba a ochrana krajiny. SZN. Praha. 459s.
- Míchal, I. a kol. 1991. Územní zabezpečování ekologické stability – teorie a praxe. MŽP ČR. Praha.
- Moravec, J. 1994. Fytocenologie. Academia. Praha. 403s. ISBN 80-200-0457-2.
- Neuhäuslová, Z., Neuhäusl, R.. 1985 Zprávy botanické zahrady Průhonice 9. SNV. Praha. 103s.
- Novák, P., Políčková, B., Živný, M. 2006. Lidé a kultura v krajině. In: Lidé, krajina a zemědělství – z fotoarchivu Národního zemědělského muzea Praha. Nakladatelství odborného tisku Profi Press, s.r.o. Praha. ISBN 80-86726-21-5.
- Otruba, I. 2005. Krásy anglických zahrad. Era. Brno. 168s.
- Pacáková - Hošťálková, B. 2004. Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nakladatelství Libri. Praha. 521s. ISBN 80-7277-279-1.
- Pedroli, G. B. M. et al. 2007. Values of rural landscapes in Europe: inspiration or by-product?. Njas-Wageningen Journal of Life Sciences, 54 (4), 431-447.
- Roloff, A. Bärtels, A. 2006. Flora Der Gehölze. Eugen Ulmer KG. Stuttgart. 844s.
- Roudná, M. 1985. Park Průhonice. Academia. Praha. 160s.
- Říha, J. 1974. Zdroje biosféry a problémy životního prostředí. Dům techniky ČVTS. Praha. 264s.
- Schneider, J., Fialková, J., Vyskot, I. 2008. Krajinná rekreologie I. Ediční středisko Brno. 140s. ISBN 978-80-7375-200-2.
- Silva-Tarouca, A.E. 1909. Der Pruhonitzer park. Nakladatelství F. Tempsky. Vídeň. Český překlad Průhonický park – s kopií originálu, BÚ AV ČR 2005, 31 s. ISBN 80-86188-18-3.
- Sklenička, P. 2003. Základy krajinného plánování. Nakladatelství Naděžda Skleničková. Praha. 321s.
- Troll, C. 1950. Die geographische Landschaft und ihre Erforschung. Studium Generale, 3, s. 163-181.
- Vaniček, V. 1973. Ochrana a tvorba krajiny I. – péče o krajinné prostředí. Brno.
- Wagner, B. 1989. Sadovnická tvorba 1. SZN. Praha.
- Woodfield, J. 2000. Ecosystems and human activity, Harper Colins publ., London, 192 p.
- Žák, L. 1947. Obytná krajina. SVU Mánes-Svoboda. Praha. 211s.

ZÁKON č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny

ČSN 83 9001 – Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice

Územní plán obce Průhonice

CENIA. Geologická mapa ČR [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Klasifikace půdních typů podle TKSP a WRB [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Klimatické oblasti ČR [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Geologická mapa ČR [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Potencionální přirozená vegetace [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Fytogeografické členění ČR [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Typologie české krajiny podle reliéfu [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Typologie české krajiny podle využití [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007, [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Typologie české krajiny podle osídlení [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007, [cit. 2013-02-06]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Corine land cover 2006 [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z < <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>>.

CENIA. Letecké snímky z roku 1953. [on-line]. Datum vložení neznámé. [cit. 2013-26-02]. Dostupné z <kontaminace.cenia.cz>.

Centrum pro regionální rozvoj ČR. Výměry pozemků v obci Průhonice. [online]. Datum vložení neznámé, [cit. 2013-03-06]. Dostupné z < <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=539571>>.

Český statistický úřad. Demografický vývoj obyvatel Průhonice. [on-line]. Datum vložení neznámé. 26. 3. 2013. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.

ČHMI. Průměrná roční teplota vzduchu 1961-1990. [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z <<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/t6190.gif>>

ČHMI. Průměrný roční úhrn srážek 1961-1990. [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z <<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/sra6190.gif>>.

Horáček, P. Jehličnaté a listnaté dřeviny. [online]. Datum vložení neznámé. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z < <http://databaze.dendrologie.cz/>>.

Kos, P. Systém multimediální elektronické publikace. [on-line]. Datum vložení neznámé. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z < http://etext.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=76&idkapitola=20>.

NATURE. ÚSES [online]. Datum vložení neznámé. 28. 3. 2007. [cit. 2013-06-03]. Dostupné z <<http://mapy.nature.cz/>>.

Mapy.cz. [on-line]. Seznam.cz, a.s., 2009 [cit. 2013-02-04] Dostupné z < <http://www.mapy.cz/#x=14.569082&y=49.991513&z=12&l=15&c=2-3-8-15-25-H>>.

Obec Průhonice. Základní informace o obci. [online]. Datum vložení neznámé. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z < <http://www.pruhonice-obec.cz/zakladni-informace-o-obci/d-64937/p1=2083>>.

Oldmaps - staré mapy. [online]. I. vojenské mapování. Datum publikování neznámé. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=1vm&map_region=ce&map_list=c125>.

Oldmaps - staré mapy. [online]. II. vojenské mapování. Datum publikování neznámé. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=2vm&map_region=ce&map_list=O_9_II>.

Oldmaps - staré mapy. [online]. III. vojenské mapování. Datum publikování neznámé. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=3vm&map_region=75&map_list=4053>.

9. SEZNAM PŘÍLOH

Mapy:

- Mapa č. 1 - Řešené území v rámci ČR (www.mapy.cz)
- Mapa č. 2 - Katastrální území Průhonice (www.mapy.cz)
- Mapa č. 3 - Územní plán Průhonice (ÚP Průhonice)
- Mapa č. 4 - Geologické podmínky (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 5 - Půdní podmínky (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 6 - Mapa půd v Průhonickém parku (Kavka, 1959)
- Mapa č. 7 - Klimatické podmínky (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 8 - Průměrná roční teplota vzduchu v roce 2011, °C (ČHMÚ)
- Mapa č. 9 - Roční úhrn srážek v roce 2011, mm (ČHMÚ)
- Mapa č. 10 - Potencionální přirozená vegetace (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 11 - Potencionální přirozená vegetace Průhonického parku (Neuhäuslová a Neuhäusl, 1985)
- Mapa č. 12 - Fytogeografické členění ČR (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 13 - Typologie krajiny ČR podle osídlení (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 14 - Typologie krajiny ČR podle reliéfu (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 15 - Typologie krajiny ČR podle využití (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 16 - ÚSES (mapy.nature.cz)
- Mapa č. 17 - Rajonizace podle výrobních zemědělských typů (etext.czu.cz)
- Mapa č. 18 - Zóny mrazuvzdornosti – Evropa (Roloff a Bärtels, 2006)
- Mapa č. 19 - Corine land cover 2006 (geoportal.cenia.cz)
- Mapa č. 20 - I. vojenské mapování 1764-1768 (oldmaps.geolab.cz)
- Mapa č. 21 - II. vojenské mapování 1836-1852 (oldmaps.geolab.cz)

Mapa č. 22 - III. vojenské mapování 1877-1880 (oldmaps.geolab.cz)

Mapa č. 23 - Letecký snímek Průhonice, rok 1953 (kontaminace.cenia.cz)

Mapa č. 24 - Historický plán I. Průhonického parku (Tarouca, 1909)

Mapa č. 25 - Historický plán II. Průhonického parku (Tarouca, 1909)

Grafy:

Graf č. 1 - Demografický vývoj obyvatel Průhonice (ČSÚ)

Graf č. 2 - Sadovnická hodnota dřevin v zájmovém území u rybníka Bořín

Graf č. 3 - Domácí x cizokrajné dřeviny celkem

Graf č. 4 - Listnaté dřeviny domácí x cizokrajné

Graf č. 5 - Jehličnaté dřeviny domácí x cizokrajné

Tabulky:

Tabulka č. 1 - Srovnání výrobních zemědělských typů a vegetačních stupňů dřevin (Hurych, 1985)

Tabulka č. 2 - Zóny mrazuvzdornosti v ČR (Roloff a Bärtels, 2006)

Tabulka č. 3 - Výměry pozemků v řešeném území (risy.cz)

Tabulka č. 4 - Listnaté dřeviny cizokrajné

Tabulka č. 5 - Jehličnaté dřeviny cizokrajné

Tabulka č. 6 - Rámcový propočet

Obrázky:

Obr. 1-32 - Fotodokumentace

Obr. 33 - Mobilní panel (lavicky-kose.cz)

Obr. 34 – Informační panel

Obr. 35 - Rozměry informačního panelu

10. SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY

Příloha č. - 1. Širší vztahy Průhonice

Příloha č. - 2. Vymezení Průhonického parku

Příloha č. - 3. Vymezení vybrané části Průhonického parku

Příloha č. - 4. Současný stav

Příloha č. - 5. Koncept

Příloha č. - 6. Návrh

Příloha č. - 7. Výhledy, průhledy

Příloha č. - 8. Informační panely stromy 1. – 3.

Příloha č. - 9. Informační panely stromy 4. – 5.

Příloha č. - 10. Informační panely stromy 6. – 7.

Příloha č. - 11. Vyhlídková místa A – C

Příloha č. - 12. Informační panel 1.

Příloha č. - 13. Informační panel A